

Ledarskap inom undervisningen

En kvalitativ studie kring nytexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap

Charlotta Stjernberg & Sebastian Pelkkikangas

Magisteravhandling i pedagogik

Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier

Åbo Akademi

Vasa, 2023

Abstrakt

Författare Pelkkikangas, Sebastian & Stjernberg, Charlotta	Årtal 2023
Arbetets titel Ledarskap inom undervisningen. En kvalitativ studie kring nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap	
Opublicerad avhandling för magisterexamen i pedagogik Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier	Sidantal (tot.) 51 (67)
Referat <p>Syftet med denna avhandling är att undersöka nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap i klassrummet och hur de utgående från sitt ledarskap fångar elevernas uppmärksamhet. Vi har valt att använda oss av kvalitativa intervjuer för att samla in vårt datamaterial och stöda vår avhandling på relevant litteratur. Vi har utgått ifrån följande forskningsfrågor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vilka likheter och skillnader förekommer mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap i klassrummet? 2. Vilka likheter och skillnader förekommer kring hur nyutexaminerade och erfarna klasslärare fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet utgående från sitt ledarskap? <p>Kriterierna för att informanterna skulle få delta i undersökningen var att de nyutexaminerade klasslärarna hade mindre än fem års arbetserfarenhet inom yrket, medan de erfarna klasslärarna hade minst 10 års arbetserfarenhet inom yrket.</p> <p>Resultaten visar att samtliga nyutexaminerade och erfarna klasslärare är trygga i sitt ledarskap och de betonar vikten av att skapa tydliga riktlinjer i klassrummet för hur eleverna förväntas agera. Klasslärarna är eniga om att deras ledarskap har en betydande roll för elevernas lärande. Varje klasslärare innehar en förmåga att fånga elevernas uppmärksamhet men de går till väga på lite olika sätt. Således finns det intressanta likheter och skillnader mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på sitt ledarskap.</p>	
Sökord/indexord Ledarskap, undervisning, uppmärksamhet, nyutexaminerade klasslärare, erfarna klasslärare johtajuus, opetus, tarkkaavaisuus, vastavalmistuneet luokanopettajat, kokeneet luokanopettajat leadership, teaching and instruction, attention, recent graduated classteachers, experienced classtechers.	

Innehåll

Abstrakt	2
1. Inledning	5
1.1. Bakgrund	5
1.2. Syfte och forskningsfrågor	6
1.3. Disposition	6
2. Pedagogiskt ledarskap i lärarprofession	8
2.1. Definition av pedagogiskt ledarskap	8
2.2. Ledarskapsstilar i skolkontext	9
2.3. Ledarskapsinriktningar enligt Boberg	9
2.4. Ledarskapets betydelse för lärarprofessionen	12
2.5. Relationens betydelse i det professionella lärarskapet	14
3. Ledarskap i klassrumskontext	17
3.1. Strategier för ett gott ledarskap i klassrumskontext	17
3.2. Metoder för att fånga elevers uppmärksamhet	19
4. Sammanfattning av teoretisk bakgrund	23
5. Metod.....	25
5.1. Syfte och forskningsfrågor	25
5.2. Hermeneutik som forskningsansats	25
5.3. Intervju som datainsamlingsmetod.....	26
5.4. Val av informanter och undersökningens genomförande	28
5.5. Databearbetning och analys av data	30
5.6. Tillförlitlighet, trovärdighet och etiska aspekter	31
6. Resultat	34
6.1. Klasslärares syn på sitt ledarskap i klassrummet	34
6.2. Klasslärares syn på hur de fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet	41
7. Diskussion	49
7.1. Resultatdiskussion	49
7.2. Metoddiskussion.....	54
7.3. Förslag till fortsatt forskning och implikationer	55
Litteratur	57

Tabeller

Tabell 1. Informanternas bakgrund.	28
--	----

Figurer

Figur 1. Klasslärares syn på sitt ledarskap i klassrummet.....	34
Figur 2. Klasslärares syn på hur de fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet	42

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev till rektor

Bilaga 2: Inbjudan

Bilaga 3: Intyg om samtycke

Bilaga 4: Intervjufrågor

1. Inledning

I detta kapitel beskrivs inledningsvis bakgrunden till och valet av avhandlingens tema.

Avhandlingens syfte och forskningsfrågor presenteras liksom dess disposition.

1.1. Bakgrund

Vi har ett stort intresse för ledarskap och hur det påverkar eleverna och deras lärande i klassrummet. Vårt intresse för ledarskapets betydelse utvecklades huvudsakligen under våra praktikperioder inom lärarutbildningen. Detta eftersom vi stundvis upplevde svårigheter med att fånga elevernas uppmärksamhet i klassrummet. Avsikten med vår magisteravhandling är därför att undersöka vad ett gott ledarskap innebär och hur det kan tillämpas i klassrummet. Vår magisteravhandling är en fortsättning på vår kandidatavhandling där syftet var att undersöka hur nytexaminerade klasslärare ser på sitt ledarskap och hur de fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet. I vår magisteravhandling sätts fokus på att identifiera likheter och skillnader mellan nytexaminerade klasslärare med högst fem års arbetserfarenhet och erfarna klasslärare med minst tio års arbetserfarenhet. Avsikten är därmed att identifiera likheter och skillnader i klasslärares ledarskap och hur de går till väga för att fånga elevernas uppmärksamhet i klassrummet.

Enligt Nilsson (2019) är alla elever olika och därmed är ett fungerande ledarskap i klassrummet centralt att utgå ifrån. Från våra praktikperioder har vi noterat att elever testar gränser med jämna mellanrum, vilket kräver ett fungerande ledarskap av läraren för att kunna bemöta klassen på ett professionellt sätt (Boberg m.fl., 2020). Enligt Nilsson (2019) upplever allt fler lärare en större utmaning med att leda klassen, vilket till och med kan få dem att överväga att sluta i yrket. Därför är det centralt att lärare upplever en trygghet i sitt ledarskap eftersom det främjar bemötandet av vardagens hinder och förmågan att fungera som en trygg vuxen för eleverna (Boberg m.fl., 2020). Å ena sidan är det relevant för läraren att hela tiden vilja utveckla sitt ledarskap då det främjar elevernas lärande. Å andra sidan behöver läraren uppleva en nyfikenhet för att utvecklas som ledare. (Samuelsson, 2017)

I denna avhandling har vi valt att inrikta oss på det pedagogiska ledarskapet och hur det syns i det dagliga arbetet som klasslärare. Vi är medvetna om och utgår ifrån Uljens (2021) konstaterande att det finns ett brett spektrum när det gäller ledarskap och dess olika stilar.

Ledarskap kan ses som ett paraplybegrepp som kan kategoriseras enligt olika tvärvetenskapliga områden (Stensmo, 2020). I denna avhandling har vi valt det pedagogiska ledarskapet eftersom det har en nära anknytning till klasslärares vardag (Axelsson & Blohm, 2014).

1.2. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna avhandling är att undersöka likheter och skillnader mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap i klassrummet och hur de utgående från sitt ledarskap fångar elevernas uppmärksamhet. Vi har valt att använda oss av kvalitativa intervjuer som datainsamlingsmetod eftersom lärarnas erfarenheter och åsikter är i fokus. Vi har utgått ifrån följande forskningsfrågor:

1. Vilka likheter och skillnader förekommer mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap i klassrummet?
2. Vilka likheter och skillnader förekommer kring hur nyutexaminerade och erfarna klasslärare fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet utgående från sitt ledarskap?

1.3. Disposition

Avhandlingen är indelad i sju kapitel. I kapitel 1, redogörs för avhandlingens bakgrund och val av tema. Därefter presenteras syfte och forskningsfrågor samt avhandlingens disposition. I kapitel 2, 3 och 4, presenteras tidigare forskning om pedagogiskt ledarskap i lärarprofession och i klassrumskontext. Slutligen sammanfattas ledarskapet som helhet. I kapitel 5, beskrivs studiens metodologiska tillvägagångssätt med fokus på intervju som datainsamlingsmetod, valet av informanter, undersökningens genomförande samt databearbetning och analys av data. Avslutningsvis beskrivs undersökningens tillförlitlighet, trovärdighet och etik. I kapitel 6, presenteras resultaten från studien i relation till våra forskningsfrågor. Resultaten redovisas i form av kategoriseringar med tillhörande aspekter. I kapitlet framhävs likheter och skillnader mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap samt hur de fångar elevernas uppmärksamhet. Direkta citat har kursiverats för att betona informanternas utsagor och deras namn har ändrats för att trygga anonymiteten. I kapitel 7, redovisas resultaten från den empiriska undersökningen och relateras till tidigare forskning. I kapitlet diskuteras därefter

fördelar och nackdelar med den valda metoden i förhållande till undersökningens resultat. Slutligen diskuteras förslag till fortsatt forskning och implikationer.

2. Pedagogiskt ledarskap i lärarprofession

I detta kapitel definieras vad pedagogiskt ledarskap innebär. Därtill beskrivs olika pedagogiska ledarskapsstilar och Bobergs (2020) ledarskapsinriktningar. Avslutningsvis redovisas varför ledarskapet är betydelsefullt för lärarprofessionen och relationens påverkan i läraryrket.

2.1. Definition av pedagogiskt ledarskap

Pedagogiskt ledarskap kan ses som ett brett och komplext område och kan vara utmanande att definiera (Augustinsson, 2012; Uljens, 2021). Axelsson och Blohm (2014) poängterar emellertid att pedagogiskt ledarskap har sitt huvudsakliga fokus på utbildning och skola. Således kan ett pedagogiskt ledarskap vinklas mot att det är lärarens uppgift att leda en grupp elever och stärka deras kunskapsinnehåll och uppfostringsprocess (Augustinsson, 2012). Ett pedagogiskt ledarskap behöver därför utgå från undervisningens mål eftersom det skapar riktlinjer för elevernas lärande (Nagle, 2022).

Enligt Axelsson och Blohm (2014) behöver en pedagogisk ledare inneha ett lösningsfokuserat tankesätt, konkretisera målen, värna om ett jämställdhetsperspektiv, eftersträva delaktighet och inflytande och ge sporrande återkoppling till eleverna. Följaktligen behöver en pedagogisk ledare fokusera på vad som händer i ett klassrum och agera som en god förebild genom att hens handlingar i klassrummet speglar det pedagogiska ledarskapet. Svedberg (2019) poängterar att det centrala med ett pedagogiskt ledarskap är att vara vägledande och inspirerande eftersom en pedagogisk ledare automatiskt innehar makt. Detta behövs för att skapa förutsättningar för elevers lärande inom undervisningen. Ett pedagogiskt ledarskap har en stark betoning på lärares kollegiala samarbete och lärande med varandra. Detta uppnås genom att bland annat analysera sambandet mellan olika undervisningsmetoder och elevers lärande.

Å ena sidan hävdar Berg m.fl. (2020) att ett pedagogiskt ledarskap oftast förknippas med hur olika rektorer leder en utbildningsverksamhet. Å andra sidan är det därför relevant att komma ihåg att ett pedagogiskt ledarskap syftar till hur en lärare väljer att leda eleverna i klassrumssammanhang. Därav kan ett pedagogiskt ledarskap ses från olika aspekter och hur det påverkar skolan och undervisningen i sin helhet (Samuelsson, 2017). För att lyckas uppnå ett hållbart pedagogiskt ledarskap som lärare är det essentiellt med långsiktiga visioner eftersom det utvecklar kunskap på djupet (Hallinger & Suriyankietkaew, 2018).

2.2. Ledarskapsstilar i skolkontext

Ledarskap kan ses som ett brett spektrum av ledarskapsstilar som förankras inom olika vetenskapliga områden. Det är därför centralt att komma ihåg vilken typ av ledarskapsstil som överensstämmer med den egna personligheten och synen på lärandet (Stensmo, 2020). Enligt Keltikangas-Järvinen (2016) behöver varje klasslärare finna sin egen personliga ledarskapsstil som de kan dra nytta av i klassrummet eftersom det ger upphov till en god atmosfär. Lärare kan bemöta elevernas olika känslotillstånd utgående från det fungerande ledarskapet. Därtill stärks också elevernas tillit gentemot läraren. På detta sätt kan läraren fokusera på att undervisa eleverna i stället för att hela tiden kräva deras uppmärksamhet vilket ett bristfälligt ledarskap tenderar att ge upphov till (Granström, 2020). Svedberg (2016) tar även ställning till olika typer av ledarskapsstilar och konstaterar att varje typ av ledarskapsstil behöver tillämpas på ett ändamålsenligt sätt. Därför behöver de olika ledarskapsstilarna som läraren väljer att utgå ifrån bygga på egenskaper som lojalitet, solidaritet, trogenhet och ärlighet.

Uljens (2021) nämner att det finns ett brett utbud när det gäller olika typer av pedagogiskt ledarskap och utbildningsledarskap. Han nämner ledarskapsstilar som karismatiskt ledarskap, transaktionellt ledarskap, transformationellt ledarskap, transformativt ledarskap, delat ledarskap, distribuerat ledarskap, autentiskt ledarskap, läroplansledarskap, systematiskt ledarskap, undervisningsledarskap, etiskt ledarskap, kollaborativt ledarskap och icke-affirmativt pedagogiskt ledarskap. Därtill tillägger Bostedt och Eriksson (2020) ledarskapsstilar som den auktoritära ledaren, den demokratiska ledaren och laissez faire-ledaren vilka kan delas in i tre olika huvudtyper enligt beteendet i klassrummet. Följaktligen behövs en ledarskapsstil som utgår ifrån lärarens egna styrkor eftersom den skapar betydelsefulla upplevelser i klassrummet hos eleverna (Håkansson & Sundberg, 2018).

2.3. Ledarskapsinriktningar enligt Boberg

Boberg m.fl. (2020) använder begreppet ledarskapsinriktningar för att visa på olika typer av ledarskap. Det vill säga *det tydliga och konsekventa ledarskapet*, *det professionella ledarskapet*, *det lustskapande ledarskapet* och *det vägledande ledarskapet*. Dessa ledarskapsinriktningar är relevanta att utgå ifrån i klassrummet eftersom de är inriktningar som lärare kan tillämpa för att bemöta och leda eleverna mot nya lärandemål. Ledarskapsinriktningarna gynnar

undervisningen och elevernas förståelse för lärarens riktlinjer i klassrummet. Därför behöver läraren sträva efter ett mångsidigt ledarskapsupplägg eftersom det underlättar bemötandet av vardagens händelser som uppstår i klassrummet (Augustinsson, 2012).

Det tydliga och konsekventa ledarskapet

Det tydliga och konsekventa ledarskapet bygger på tydlighet och klara riktlinjer från klassläraren. Detta är viktigt att eftersträva eftersom risken annars finns att klasslärarens förmåga att leda en grupp kan fallera. (Boberg m.fl., 2020) Boberg och Sterlinger Ahlring (2021) hävdar att ifall klassläraren är otydlig och har olika åsikter och rutiner under en längre tid kommer det vara någon annan i klassrummet som intar ledarrollen. Därför är klassläraren ansvarig att ta kommandot i klassrummet samt att leda eleverna enligt sin främsta förmåga och vägleda dem mot nya mål (Benzel, 2021). Klassläraren behöver vara tydlig och konsekvent eftersom klassrummets riktlinjer inte får äventyras i onödan. Därtill behöver klassläraren kunna agera tydligt och sakkunnigt även när lektionen inte går som planerat och värna om klassrummets riktlinjer. Denna typ av ledarskapsstil är central att utgå från som klasslärare eftersom det är utgångspunkten för hela ledarskapsrollen. (Boberg m.fl., 2020)

Det relationella ledarskapet

Det relationella ledarskapet utgår från att klassläraren skapar betydelsefulla relationer med både elever och kollegor. När förtroendet växer gynnas även undervisningen. (Boberg m.fl., 2020) Följaktligen kan klassläraren därför utgå från diskussioner, övningar, uppgifter och andra aktiviteter för att skapa tillitsfulla relationer (Nilsson & Waldemarson, 2021). Relationer har visat sig ha en stor betydelse för klasslärarens vardag i klassrummet. Detta noterar även Karlberg och Samuelsson (2021) och hävdar att relationen mellan lärare och elever har stor betydelse för elevernas syn på skolan. Följaktligen när relationer i klassrummet utvecklas uppstår diskussioner, vilket gynnar språkutvecklingen hos både läraren och eleverna. Det vill säga goda relationer i klassrummet främjar språkutveckling, vilket elever har nytta av senare i livet. Därtill formas inte en god relation per automatik utan båda parterna behöver bidra för att en god relation ska uppstå. (Huang m.fl., 2022)

Det professionella ledarskapet

Det professionella ledarskapet utgår ifrån att klassläraren hela tiden vill utveckla sitt kunnande och på detta sätt utmana sina gränser med jämna mellan rum. Det som utmärker ett professionellt ledarskap är att ledaren har utvecklat sina kunskaper, färdigheter, sitt fokus och

sin expertis under årens lopp samt lärt sig av sina misstag. En professionell ledare har därför en klar målsättning och en sträng disciplin när det gäller yrkeskompetensen och dess betydelse för undervisningen. Därför är det vanligt att en professionell ledare formar en personlig ledarskapsroll som passar hen bäst. (Gosling m.fl., 2012) Boberg m.fl. (2020) poängterar att det professionella ledarskapet utgår från en ständig utvecklingsprocess som berikas genom att möta krävande uppgifter. Det vill säga yrkeskompetensen växer när klassläraren i fråga vågar ta ett steg ut från sin komfortzon. Följaktligen är det viktigt inom denna typ av ledarskapsstil att inte ta åsikter eller frustationer från elever eller vårdnadshavare personligt (Boberg & Sterlinger Ahlring, 2021). En professionell ledare behöver hålla sina känslor avskilda för att bemöta olika situationer ändamålsenligt (Kaufmann & Kaufmann, 2016). Boberg m.fl. (2020) exemplifierar en situation där det professionella ledarskapet är bristfälligt. I exemplet går klassläraren runt i klassrummet och diskuterar fritt med eleverna som arbetar självständigt med tilldelade uppgifter. Detta innebär långsiktigt att eleverna inte når upp till sitt fulla fokus eftersom läraren rubbar elevernas tankeverksamhet med jämna mellanrum. Läraren framstår i detta exempel som en osäker ledare eftersom hen diskuterar med eleverna för att uppnå en viss typ av bekräftelse. En professionell ledare skulle ha hjälpt eleverna vid förfrågan och sedan fokuserat på nästa steg i undervisningen för att säkerställa att kvaliteten på undervisningen bibehålls.

Det lustskapande ledarskapet

Det lustskapande ledarskapet utgår ifrån att det är klasslärarens uppgift att försöka väcka elevernas nyfikenhet och lust att lära sig nytt stoff (Boberg & Sterlinger Ahlring, 2021). Gärdenfors (2010) poängterar att när klassläraren tar i beaktande elevernas olika intressen och sammanväver dem i olika klassrumssituationer väcks deras lust och nyfikenhet för ny kunskap. Följaktligen utgår denna ledarskapsstil från att inspirera och motivera individer till ny kunskap genom att koppla det obekanta stoffet till gruppens intresseområden (Söderfjell, 2008). Å ena sidan förklarar Boberg och Sterlinger Ahlring (2021) att det är en utmanande uppgift för många ledare att väcka elevernas lust till ny kunskap. Å andra sidan behöver undervisningen inte vara rolig för att räknas som lustfylld. Således ligger betoningen på att eleverna känner en mening med undervisningen, vilket tenderar att väcka elevernas lust för ny kunskap. Genom att utgå från uppgifter som är stimulerande, meningsfulla och attraktiva ökar elevernas lustfylldhet och trivsel inom undervisningen (Woo m.fl., 2022). Samtidigt som eleverna trivs i undervisningen underlättas klasslärarens ledarskap eftersom elevernas fokus riktas mot arbetet med olika uppgifter. Klassläraren kan då fokusera på att hjälpa eleverna vid behov i stället för att lägga fokus på att hålla klassen i styr. (Boberg m.fl., 2020)

Det vägledande ledarskapet

Det vägledande ledarskapet förespråkar vikten av att klassläraren försöker motivera och vägleda eleven igenom skolvardagen (Boberg & Sterlinger Ahlring, 2021). Denna ledarskapsstil bygger därmed på ett nära samspel mellan eleverna och klassläraren (Boberg m.fl., 2020). Alla lärare har ett ansvar och en skyldighet att vägleda eleverna från förskolan till gymnasiet. Således underlättas den vägledande processen i takt med elevens utveckling. Avsikten med det vägledande ledarskapet att eleverna lär sig att ta eget ansvar, hantera vardagens dilemman och att bli självständiga individer som besitter förmåga att blicka framåt både på kort och på lång sikt. Följaktligen är det förnuftigt att vara positivt inställd till denna typ av ledarskapsstil eftersom det frambringar en bättre chans att vinna elevernas förtroende samt att uppnå de eftersträvnansvärda resultaten med undervisningen. (Gosling, 2012) Ifall klassläraren utnyttjar den personliga ledarskapsstil som passar hen bäst stärker klassrumsinteraktionen ytterligare (Kimber, 2008). Därför behöver klasslärare utveckla sina egna kunskaper samt bredda den egna yrkeskompetensen att undervisa (Håkansson & Sundberg, 2018). Ledarskapet i klassrummet blir därmed centralt hos klassläraren för att stärka elevernas kunskapsinnehåll (Petersen, 2012).

2.4. Ledarskapets betydelse för lärarprofessionen

Lärares ledarskap har fått stor betydelse under det senaste årtiondet med en betoning på hur läraren leder eleverna i klassrummet. Det har visat sig att ledarskapet har en positiv effekt på elevernas lärande. Därav är det centralt att förstå hur läraren agerar i klassrumskontext med eleverna i deras skolvardag. (Wenner & Campbell, 2017; Woolfolk & Karlberg, 2015) En klasslärare behöver kunna leda sina elever på ett trovärdigt sätt. Därför spelar klasslärarens ledarskap en betydande roll eftersom ledarskapets utgångspunkt är att skapa förutsättningar för elevernas lärande och utveckling under en begränsad tid. Ett fungerande ledarskap i klassrummet tenderar att höja elevernas utbildningsmotivation. Med andra ord kan klasslärarens ledarskap påverka elevernas motivation, engagemang, agerande och attityder beroende på ledarskapets kvalité som äger rum både i klassrummet och utanför klassrummets väggar. Ledarskapet sätter därmed en grund för hur väl klassläraren ger instruktioner, ställer rimliga måluppsättningar, involverar eleverna i lärandet och stödjer deras lärande. Därtill spelar ledarskapet en betydande roll för att eleverna ska kunna uppnå olika prestationsmål eftersom ledarskapet sporrar eleverna till olika mål. (Karlberg & Samuelsson, 2021)

Woo m.fl. (2022) tar ställning till ledarskapets betydelse i klassrummet och understryker att det har en central roll för klassläraren i hans vardag. Klasslärarens ledarskap har visat sig ha en betydande roll när det gäller att ta olika beslut i klassrummet. Därför utgår ledarskapet i klassrummet från att välja en lämplig undervisningsform som tillför kunskapsinsyn hos eleverna (Österlind, 2020). Synliggörandet av kunskap och lärandemål för eleverna utgår ifrån ledarens tillvägagångssätt i klassrummet (Sundh, 2020). Följaktligen ökar ledarskapet bland annat klasslärarens eget självförtroende, vilket i sin tur leder till ett ökat välbefinnande. Å ena sidan när ledarskapet i klassrummet fungerar och ledaren känner välmående sätter det positiva spår i elevernas lärande. Å andra sidan blir följden att ett effektivt lärande hos eleverna i klassrummet kan ta plats. (Woo m.fl., 2022)

Ledarskapet i klassrummet sätter grunden för samarbete mellan klassläraren och eleverna. Således sätts grunden för ett gott lärandeklimat som bygger på tillit gentemot varandra. Detta i sin tur ökar det kollaborativa lärandet som har visat sig ha en betydande roll för elevernas lärande och klasslärares förmedling av stoff. (Nguyen, 2020; Wenner & Campbell, 2017) Nagle (2022) förklarar att klasslärares ledarskap i klassrummet skapar förutsättningar att en äkta dialog kan äga rum. Det vill säga konversationer mellan elever, klassläraren och övrig personal som utgår från tillit, empati och förståelse vilket har en betydande roll för det egna självförtroendet. Ledarskapet i klassrummet skapar möjlighet för positiv självkänedom och personlig tillväxt både hos klassläraren och eleverna (Chen, 2022).

Klasslärarens ledarskap har även visat sig ha en betydande roll när det gäller att påverka eleverna i klassrummet eller att få till en förändring. På detta sätt har ledarskapet en central roll i klasslärarens vardag. Då eleverna upplever ett respektfullt ledarskap från klasslärarens sida kan en förändring lättare uppnås och elevernas fokus ökar. Följaktligen skapar ett fungerande ledarskap i klassrummet trovärdighet både hos eleverna och hemmen för hur vardagen utformas. (Kasapoğlu & Karaca, 2021) Wenner och Campbell (2017) konstaterar att klasslärarens ledarskap spelar en betydelsefull roll vid olika skolreformer. Ledarskapet bygger på att identifiera icke fungerande metoder i klassrummet, vilket ger upphov till en bättre framtid. Därtill främjar klasslärarens ledarskap i klassrummet demokrati eftersom varje elev ska ha en chans att få sin röst hörd vid olika förändringar.

Enligt Billmayer (2020) är ledarskapet i klassrummet avgörande för om eleverna upplever klassläraren som en duktig eller bristfällig pedagog. Enligt tidigare forskning fokuserar eleverna mycket mera på lärarens roll som ledare i klassrummet snarare än på hans ämneskunskap och didaktiska kompetens. I denna kontext är det självklart att elevernas egen subjektiva förmåga styr vad som uppfattas som ett fungerande ledarskap eller inte, vilket

klasslärare behöver komma ihåg. Följaktligen har klasslärarens ledarskap visat sig ha en signifikant betydelse för hur eleverna uppfattar information (Kasapoğlu & Karaca, 2021). Tidigare forskning gör gällande att ledarskapet är betydelsefullt för klassläraren eftersom det avspeglar läroplanen inom undervisningen. Klassläraren kan till följd av detta bygga upp en undervisning som stämmer överens med samhällets värderingar och riktlinjer. (Nguyen m.fl., 2020)

Klasslärarens ledarskap har visat sig vara betydelsefullt när det gäller att interagera med eleverna samt skapa en betydelsefull relation där lärandet kan ta plats (Kasapoğlu & Karaca, 2021; Nguyen m.fl., 2020; Wenner & Campbell, 2017). Enligt Karlberg och Samuelsson (2021) behöver klasslärarens ledarskap ge upphov till goda relationer i klassrummet eftersom varje elev lär sig på olika sätt. Därför har relationer en signifikant betydelse för elevens lärande och utveckling, vilket börjar från klasslärarens ledarskap i klassrummet. Enligt Kasapoğlu och Karaca (2021) handlar lärarledarskap om att visa kärlek för yrket och eleverna samt att uppträda professionellt. Följaktligen behöver lärarledarskapet därför bygga på empati, jämlikhet, trovärdighet och självsäkerhet.

2.5. Relationens betydelse i det professionella lärarskapet

Granström (2020) nämner att klasslärare dagligen förmedlar och överför budskap till eleverna inom undervisningen. Därtill kan klasslärarens uppgift ses som att pedagogen är arbetsledare för en grupp elever när det gäller deras berikning av kunskap, färdigheter och värderingar. Således behöver klasslärarens ledarskap utgå ifrån en interaktion med eleverna för att lyckas organisera undervisningen i klassrummet och skapa en god atmosfär där eleverna kan utvecklas enligt sin individuella plan (Billmeyer, 2020; Petersen, 2012). Enligt Crevani (2015) ska klasslärarens ledarskap bygga på en interaktion med eleverna där de tillsammans utbyter tankar med varandra. På detta sätt stärker det klassrumsatmosfären och elevernas delaktighet inom undervisningen. När en relation uppstår till följd av kontinuerlig interaktion, konversationer och social kontakt med eleverna, leder det följaktligen till en gemensam strävan att uppnå sammansatta mål (Branson & Marra 2019). Enligt Berg m.fl. (2020) är läraren i klassrummet per automatik den formella ledaren. Detta betyder i sin tur att läraren behöver erövra ledarskapet genom att vinna elevernas och kollegornas tilltro. Klasslärarens ledarskap är därmed någonting som förtjänas genom ledarens handlingar i klassrummet snarare än hans ställning. Således behöver ledaren i klassrummet agera trovärdigt och skapa tillitsfulla relationer. (Sethi & Scales,

2020) Tillitsfulla relationer mellan klassläraren och eleverna skapar riktlinjer inom klassrummet (Crevani, 2015).

Klasslärare förutsätts att redan från första början bilda relationer med eleverna, kollegorna och vårdnadshavarna eftersom alla dessa samverkar med varandra och skapar en gemenskap i elevernas lärande (Branson & Marra, 2019; Kasapoğlu & Karaca, 2021). På detta sätt kan relationsbildning ses som en kontinuerlig interaktionsprocess som bygger på tillit, öppenhet, ärlighet, integritet, etik och förtroende för varandra. Följaktligen tillbringar eleverna en stor del av sin vardag i skolan, vilket betyder att relationen behöver vara i fokus om eleverna ska känna trygghet och samhörighet inom utbildningsorganisationen. (Sethi & Scales, 2020)

Tidigare forskning betonar att relationer är kärnan för ett ändamålsenligt ledarskap eftersom det främjar inkludering, personlig tillväxt och utveckling hos eleverna (Branson & Marra, 2019). Sethi och Scales (2020) nämner att relationen mellan klassläraren och eleverna har en betydelse för elevernas skolframgång eller misslyckanden. På detta sätt ökar en god relation i klassrummet elevernas studieprestationer och motivation för studierna. Detta eftersom relationsbildningen ökar elevernas aktivitet och sporrar dem att göra sitt bästa inom olika uppgifter. Exempelvis om en elev upplever att hen inte finner något svar på en uppgift kan hen med låg tröskel fråga klassläraren om hjälp och finna nya synvinklar (Branson & Marra, 2019). En god relation har visat sig ha betydelse för reglerandet av elevernas känslotillstånd. Elever som upplever en tillitsfull relation gentemot klassläraren utövar mindre aggressivt beteende i skolan, engagerar sig och är samarbetsvilliga om de behandlas rättvist. På detta sätt främjas elevernas emotionella balans, vilket ökar deras självförtroende inom olika uppgifter. (Gregory m.fl., 2016; Sethi & Scales, 2020)

Relationen mellan klassläraren och eleverna har en betydande roll i skolkontexten. Gregory m.fl. (2016) framhäver att positiva och förtroendefulla interaktioner mellan klasslärare och elever bidrar till trygghet hos båda parterna. Positiva klassrumsinteraktioner utvecklar starkare relationer mellan klasslärare och elev. Därmed medför lärarnärheten ett ökat känslomässigt stöd för eleverna. (Doyle m.fl., 2022) En nära relation ökar även elevernas känsla av tillhörighet i klassrumsmiljön, vilket leder till ökad uppskattning av klassrumsandan. Detta främjar också elevernas deltagande i olika lärandeaktiviteter. Den nära relationen bidrar med en känsla av tillit hos både eleverna och klassläraren. Klassläraren kan genom den goda relationen främja elevernas lärande genom att ge känslomässigt stöd, tid och en förstärkning av elevernas engagemang i lärandet. Detta leder till att eleverna ytterligare får sociala, emotionella och kognitiva resurser att engagera sig i olika lärandeaktiviteter samt utforska den egna omgivningen. (Huang m.fl., 2022) Doyle m.fl. (2022) poängterar att interaktioner av hög

kvalitet mellan klasslärare och elever är direkt kopplade till sociala, emotionella och kognitiva prestationer i skolan. Det är av stor vikt att klassläraren skapar en miljö i skolan där eleverna både kan utforska och ta reda på nya aspekter. Det är på klasslärarens ansvar att forma en klassrumsmiljö med goda relationer som är säkra och hälsosamma för eleverna vilket i sin tur gynnar elevernas utveckling och lärande.

Karlberg och Samuelsson (2021) understryker att när elever upplever klassläraren som mer omhandtagen blir de mer uppmärksamma inom undervisningen. Tidigare forskning visar även att en bristfällig relation mellan klassläraren och eleverna tenderar att leda till passivitet, utanförskap, anti-socialt beteende, negativ attityd mot skolan, högre skolfrånvaro och sämre resultat (Sethi & Scales, 2020). Det handlar om att genuint lyssna på eleverna, interagera med dem på ett situations anpassat sätt, vara tillgänglig, bry sig om eleverna och skapa ett vänskapligt klimat i klassrummet som ger alla elever chans att höras. Detta leder till engagemang, vänskap, respekt och förtroende. (Karlberg & Samuelsson, 2021) Branson och Marra (2020) tillägger att klasslärarens ledarskapskvalité avspeglas i relationsbildningen med andra i skolkontexten. På detta sätt är olika relationer med andra inom skolan en styrka för klasslärarens eget ledarskap. Det finns därmed ett brett nätverk att vända sig till vid olika dilemman eller för att få nya infallsvinklar på sättet att leda eleverna i klassrummet (Karlberg & Samuelsson, 2021).

3. Ledarskap i klassrumskontext

I detta kapitel presenteras inledningsvis strategier för ett gott ledarskap i klassrumskontext. Därpå beskrivs metoder för att fånga elevernas uppmärksamhet.

3.1. Strategier för ett gott ledarskap i klassrumskontext

Bond (2021) konstaterar att klasslärarens ledarskap i skolan garanterar en gynnsam skola för alla. Det vill säga klasslärarens ledarskap skapar grunden för en professionell skola. Detta synliggörs exempelvis när klassläraren utnyttjar olika strategier inom undervisningen, vilket även stärker atmosfären inom utbildningsorganisationen. I det följande behandlas fem strategier inom klasslärarens ledarskap i klassrummet. *Struktur, ordning och reda, det egna förhållningssättet, misstag* och *vad ett gott ledarskap* kännetecknas av (Boberg m.fl., 2020; Boberg & Sterlinger Ahrling, 2021; Håkansson & Sundberg, 2018; Kimber, 2008; Steinberg, 2013).

Struktur

Ledarskapet har visat sig ha en viktig betydelse när det gäller att skapa en struktur i klassrummet (Boberg & Sterlinger Ahrling, 2021). Således kan klassläraren inte förvänta sig att eleverna förstår självklara fenomen inom undervisningen (Boberg m.fl., 2020). Läraren behöver konstant reflektera över sina val i klassrummet och förmedla till eleverna vad som förväntas av dem inom respektive kontext. Följaktligen behöver klassläraren därför exempelvis genom dialog förmedla till eleverna hur hen vill skapa en struktur i klassrummet. Det vill säga det handlar om att vara tydlig och upprepa sina förväntningar för eleverna. Detta i sin tur möjliggör elevernas förståelse för klasslärarens undervisning och hens sätt att leda en grupp. (Boberg & Sterlinger Ahrling, 2021) På detta sätt kan ledarskapets olika styrkor identifieras, vilket har en betydelsefull roll för att undervisningen ska upplevas givande för eleverna. Enligt tidigare forskning ska klasslärares ledarskap utgå ifrån de egna styrkorna, att hen vågar pröva på vad som fungerar genom konkreta handlingssätt, analyserar situationer som kunde ha hanterats bättre samt fokusera på varje detalj inom undervisningen som stärker ledarskapet. Ett gott normsystem utgår ifrån en tydlig struktur som stärker elevernas självbild och motivation för lärandet. (Steinberg, 2020)

Ordning och reda

Ordning och reda i klassrummet är grundläggande för att klassläraren ska kunna skapa en trygg arbetsmiljö för eleverna. En trygg arbetsmiljö betyder att ledaren betonar ordning och reda inom undervisningen. (Kimber, 2008) Det har även visat sig att en gynnsam atmosfär som bygger på ordning och reda har positiva effekter på elevernas lärande. Med andra ord skapar ordning och reda möjlighet för eleverna att på ett ypperligt sätt prestera sitt bästa inom undervisningen. (Håkansson & Sundberg, 2018) Nilsson och Karlberg (2020) understryker att klasslärare behöver kunna agera som goda förebilder som främjar ordning och reda i klassrummet. Därav behöver klassläraren komma väl förberedd till lektionerna och i god tid oberoende av årskurs. Detta blir speciellt viktigt inför den första lektionen med en ny grupp. Detta är anmärkningsvärt eftersom det skapar en känsla av trygghet och främjar ordning och reda från första början i klassrummet både hos eleverna och hos klassläraren. Ordning och reda har en central roll för elevernas kunskapsinhämtning i klassrummet. Därmed har klassläraren ett ansvar att upprätthålla ordning och reda samt skapa sådana förutsättningar att detta uppstår.

Det egna förhållningssättet

Klasslärare har ett eget förhållningssätt som exempelvis ligger till grund för olika beslutsfattningar. Enligt tidigare forskning kan en ledare påverka sin egen attityd, sitt beteende och sin kompetens. På detta sätt kan klassläraren välja hur hen agerar inom olika kontexter och utifrån det välja egna förhållningssättet för hur hen bemöter konsekvenser av olika handlingar. (Steinberg, 2013) Därtill behöver klasslärare utgå ifrån sina egna styrkor som ledare i klassrummet eftersom elevernas lärande är i fokus (Kimber, 2008). Backes och Ellis (2003) tillägger att klasslärare behöver reflektera kring sitt eget förhållningssätt, agerande och utveckla ett lugnt lärandeskap i krävande situationer. Klasslärare kan försöka utgå ifrån elevernas tänkande inom vissa situationer men behöver alltid komma ihåg att agera vuxet och professionellt.

Misstag

Misstag kan från lärarens sida ske i klassrummet, vilket Boberg m.fl. (2020) poängterar är relevant av den orsaken att individens lärande gynnas av de felaktiga besluten som fattas. Nilsson och Karlberg (2020) poängterar vikten av att ha en reservplan men också att skapa en mångsidig lektionsplan ifall eleverna arbetar snabbare än planerat. Detta för att bland eleverna bibehålla förtroendet och respekten gentemot klassläraren och för att undvika att eleverna utnyttjar misstagen som klassläraren gör inom undervisningen. Boberg m.fl. (2020) betonar att

misstag bidrar till att klasslärarens ledarskap utvecklas samtidigt som hen lär känna den egna klassen. Exempelvis kan detta leda till att klassläraren får en bättre uppfattning av hur länge olika delmoment varar i de olika undervisningsgrupperna. I fall klasslärare inte har någonting extra planerat när lektionen ännu pågår kan eleverna till följd av den bristfälliga planeringen från klasslärarens sida börja testa klassrummets gränser (Samuelsson, 2017). Det är av stor vikt att bibehålla ett gott förtroende mellan eleverna och klassläraren. Eleverna har i en tidig ålder tendens att söka efter en vuxen som de kan lita på. Detta kan leda till knepiga situationer för klassläraren där hen behöver tänka på att undvika kompisrollen. (Kimber, 2008)

Ett gott ledarskap

Ett gott ledarskap är centralt att utgå ifrån i klassrummet eftersom det ställs flera förväntningar utifrån på klassläraren. På detta sätt är det avgörande hur klasslärare väljer att agera som en god ledare i klassrummet samt bemöta eleverna. Till ett gott ledarskap hör exempelvis att stärka elevernas kunskapssyn och att värna om samhällets demokratiska värderingar genom att implementera dessa i undervisningen. Därför är det angeläget att klassläraren skapar samma utgångsläge och lika goda chanser att lyckas prestera i skolan för alla elever där stödet i skolan ska ges enligt deras stödbehov. (Håkansson & Sundberg, 2018) Enligt Bond (2021) har klasslärare ett ansvar att sätta sitt fokus på eleverna och utifrån kontexten bemöta eleverna på ett etiskt sätt. Därför är det essentiellt att ledaren i klassrummet är närvarande inom undervisningen och styr undervisningen enligt elevernas behov. Följaktligen poängterar Boberg och Sterlinger Ahlring (2021) att det goda ledarskapet inte endast gynnar klassrumssituationer. Ett gott ledarskap kan även gynna situationer på raster och i konflikter där klasslärare kommer i kontakt med elever som hen inte undervisar. För att stöda det goda ledarskapet är det av stor vikt att klasslärare innehar kapaciteten att fånga klassens uppmärksamhet. Därtill behöver klassläraren sträva efter ett gott ledarskap som även syns utanför klassrummet (Wenner & Campbell, 2017).

3.2. Metoder för att fånga elevers uppmärksamhet

Klasslärarens ledarskap har visat sig ha en viktig betydelse för undervisning. Tidigare forskning visar att alla elever gynnas av en ledare som ansvarar för verksamheten i klassrummet. (Boberg, m.fl., 2020) Om eleverna inte lyssnar, kommunicerar med sin kompis eller dagdrömmar kan det leda till svårigheter att fånga elevernas uppmärksamhet i klassrummet från klasslärarens

sida (Restuningrum, 2018). Därför behöver klassläraren tänka på olika metoder inom undervisningen för att hen ska lyckas förmedla informationen till eleverna (Karlberg & Samuelsson, 2021). Följaktligen har klasslärarens *personlighet*, *röstanvändning*, *kroppsspråk*, *positionering* och *tydlighet* visat sig vara fem metoder för att lyckas fånga klassens uppmärksamhet (Boberg m.fl., 2020; Boberg & Sterlinger Ahrling 2021; Karlsson, 2020; Steinberg, 2020).

Personlighet

Klassläraren kan väcka intresset och uppmärksamheten hos eleverna i olika situationer med hjälp av att vara personlig i sin undervisning (Boberg & Sterlinger Ahrling, 2021). Klassläraren behöver vara öppen gentemot eleverna för att ha möjlighet att bli en personlig ledare (Kimber, 2008). Klassläraren kan berätta och diskutera kring sina egna känslor, det fysiska måendet och om goda och dåliga dagar. Detta leder till att elevernas intresse väcks på ett naturligt sätt för lärandet. Därmed behöver klassläraren i allra högsta grad undvika att vara alltför privat i klassrumsmiljön av den orsaken att det kan skapa onödigt oro hos eleverna. Klassläraren kan genom att vara personlig i undervisningen skapa trygghet hos eleverna, vilket leder till att klassläraren blir en trygg vuxen. (Boberg m.fl., 2020)

Röstanvändning

Boberg m.fl. (2020) konstaterar att rösten är ett instrument och verktyg som klasslärare kan använda för att fånga elevernas uppmärksamhet. Därför spelar det en betydande roll att läraren reglerar ljudnivån, ljudkvaliteten och använder pauser med jämna mellanrum eftersom det påverkar elevernas uppmärksamhetsnivå. På detta sätt anser Steinberg (2020) att en mångsidig röstanvändning är central att utgå ifrån som klasslärare eftersom den även skapar riktlinjer i klassrummet. Klasslärare förmedlar dagligen muntlig information till eleverna eftersom det är ett effektivt sätt att förmedla kunskap och förståelse till klassen (Kimber, 2008). Å ena sidan är det centralt att klassläraren kräver elevernas fulla uppmärksamhet och tystnad när hen vill ha ordet i klassrummet. Å andra sidan signalerar tystnaden som uppstår i klassrummet ledarskapets auktoritet och betydelsefullhet att lyssna på ledaren. Det är betydelselöst att framföra budskap till klassen om eleverna kommunicerar med varandra. Detta eftersom deras uppmärksamhet troligtvis är på ett annat ställe, vilket leder till okoncentration. Följaktligen behöver klasslärare ha som grundregel att invänta klassen före hen börjar undervisa. Detta tvingar eleverna att fokusera på klassläraren och hens nästa steg inom undervisningen till följd av tystnaden som uppstår. (Boberg m.fl., 2020) Enligt Hamm (2019) behöver en klasslärare veta när det är

förnuftigt att lyssna på klassens tankar i stället för att kommunicera. En klasslärare behöver kunna möta elevernas tankar och åsikter på ett respektfullt sätt och tillägga poänger som stärker deras förståelse. Detta i sin tur kan ge upphov till minnesvärda samtalsämnen. Därtill är olika diskussioner som uppstår ett effektivt sätt att väcka elevernas uppmärksamhet i klassrummet.

Kroppsspråk

Steinberg (2020) tar fasta på kroppsspråkets betydelse inom undervisningen och konstaterar att tillämpningen av kroppsspråket stärker klasslärarens ledarskap och förmågan att fånga elevernas uppmärksamhet i klassrummet. På detta sätt leder kroppsspråksanvändningen till en mångsidigare undervisning som gynnar elevernas lärande. Således är det centralt att kombinera kroppsspråkanvändningen med det verbala som sägs för att informationen ska upplevas som trovärdig hos eleverna. Klasslärarens kroppsspråksanvändning kan väcka nyfikenhet, motivation, självförtroende, öppenhet och mottaglighet hos eleverna, vilket gynnar deras koncentrationen i klassrumssammanhang. Samtidigt som klasslärare tillämpar användningen av kroppsspråket utvecklas elevernas förmåga att läsa av människors kroppsspråk. På detta sätt utvecklas även elevernas egen förmåga att tillämpa kroppsspråket inom olika situationer i vardagen. Enligt Boberg m.fl. (2020) läser eleverna snabbt av klasslärarens kroppsspråk och skapar en uppfattning om på vilket humör klassläraren är inom olika situationer. Därav är det betydelsefullt att klasslärare går in i ett klassrum med en god självsäkerhet och utstrålar att hen äger klassrummet, vilket skapar trygghet hos eleverna. Å ena sidan om klassläraren framför sitt budskap och kroppsspråket utstrålar någonting annat kommer eleverna inte att lyssna oberoende av vad klassläraren säger. Därmed är kroppsspråket en essentiell egenskap för att lyckas fånga elevernas uppmärksamhet. Yeo m.fl. (2017) betonar relevansen av en kontinuerlig kroppsspråksanvändning hos ledaren i klassrummet. Klasslärarens kroppsspråksanvändning elevernas uppmärksamhet inom undervisningen. Med hjälp av kroppsspråket kunde läraren uppnå en bättre undervisning i jämförelse med när hen inte använde sig av olika gester och icke-verbala kommunikation för att signalera tydlighet och framhäva det verbala som sägs.

Positionering

Klasslärarens positionering och rörelsemönster har visat sig ha en betydelsefull roll när det gäller att väcka klassens uppmärksamhet (Steinberg, 2020). Klassläraren behöver tänka på avståndet till eleverna när hen rör sig i klassrummet (Restuningrum, 2018). Tidigare forskning betonar att avståndet behöver hållas rimligt eftersom det annars kan skapa förvirring bland eleverna att avläsa eller höra klassläraren (Steinberg, 2020). Därför behöver klassläraren tänka

på sin positionering och placera sig på ett optimalt sätt i förhållande till eleverna. Detta i sin tur signalerar för eleverna vad de ska göra och vart deras uppmärksamhet ska riktas. (Boberg m.fl., 2020)

Benes m.fl. (2016) konstaterar att fördelarna med klasslärarens naturliga rörelsemönster är att det skapar engagemang, fokus och bättre inlärningsresultat hos eleverna. Nackdelarna är att positioneringen kräver en hel del planering för att den ska bli lyckad. Det är gynnsamt att klasslärare reflekterat kring sin positionering i klassrummet eftersom en god positionering förebygger elevernas oro i klassrumskontext. Restuningrum (2018) understryker att klasslärare behöver stå rak i ryggen och längst framme i klassrummet när hen vill ge information för klassen. Detta i sin tur skapar samma förutsättningar för eleverna att tolka och höra budskapet som klassläraren vill förmedla. Om en enskild elev behöver hjälp kan klassläraren bukta sig smått framåt i närheten av eleven. Detta i sin tur signalerar att klassläraren lyssnar och är öppen för diskussion. Om klassläraren positionerar sig på knä och bredvid eleven signalerar det för eleven att klassläraren vill hjälpa och ge förslag på frågan eller den utmanande uppgiften. Följaktligen har klasslärarens positionering visat sig vara central om avsikten är att fånga elevernas uppmärksamhet på ett effektivt sätt i klassrumskontext.

Tydlighet

Enligt Karlsson (2020) spelar klasslärarens tydlighet i klassrummet en essentiell roll. Eleverna behöver ha en naturlig ledare som kan förebygga orolighet och osäkerhet inom undervisningen. Därför är det av stor vikt att klassläraren utgår ifrån tydliga mål eftersom det skapar riktlinjer för elevernas beteende i klassrummet (Kimber, 2008). Därmed kan klasslärare diskutera sinsemellan för att få nya inblickar i vad som skapar tydlighet inom undervisningen (Boberg & Sterlinger Ahlring, 2021). Karlsson (2020) nämner att det är förnuftigt att först välja ut de fem viktigaste förväntningarna i skolan som blir skolövergripande och därefter formulera konkreta mål som synliggörs för eleverna. Detta har visat sig ha en signifikant betydelse för att eleverna ska kunna förstå skolans värdegrund, vilket skapar förutsättningar att eleverna förstår undervisningens syfte. Å ena sidan skapar tydlighet förutsättningar för eleverna att även utanför skolan planera och följa olika normer i vardagen. Å andra sidan har lärarens tydlighet visat sig vara central när det gäller att fånga elevernas uppmärksamhet, vilket i sin tur gynnar ett effektivt lärande bland eleverna som kan noteras i olika prestationer.

4. Sammanfattning av teoretisk bakgrund

Det pedagogiska ledarskapet har sitt huvudsakliga fokus på utbildning och skola och kan ses som brett och komplext att definiera. Ledaren i klassrummet har automatiskt en form av makt, vilken måste användas på ett ändamålsenligt sätt. Således behöver en pedagogisk ledare agera som en god förebild i klassrummet eftersom eleverna ser upp till läraren. Det är lärarens uppgift att fungera som klassrummets ledare med avsikt att stärka elevernas kunskapsinnehåll och utvecklingsprocess.

Det finns ett brett spektrum av olika ledarskapsstilar som förankras inom olika vetenskapliga områden. Ledarskapsstilar som karismatiskt ledarskap, transaktionellt ledarskap, transformationellt ledarskap, transformativt ledarskap, delta ledarskap, distribuerat ledarskap, autentiskt ledarskap, läroplansledarskap, systematiskt ledarskap, undervisningsledarskap, etiskt ledarskap, kollaborativt ledarskap, icke-affirmativt pedagogiskt ledarskap, auktoritärt ledarskap, demokratiskt ledarskap och laissez faire-ledarskap är några som nämns inom den tidigare forskningen. Boberg definierar ledarskapsinriktningar som det tydliga och konsekventa ledarskapet, det professionella ledarskapet, det lustskapande ledarskapet och det vägledande ledarskapet. Därtill är det centralt att varje lärare finner sin egen typ av ledarskap som utgår ifrån de egna pedagogiska styrkorna eftersom det gynnar elevernas lärande i klassrummet.

Ledarskapet har fått en stor betydelse under det senaste årtiondet inom forskningen. Enligt tidigare forskningen tenderar ett fungerande ledarskap hos läraren att öka elevernas motivation, engagemang, lärande och attityder i skolkontext. Därmed sätter ledarskapet grunden för ett samarbete mellan läraren och eleverna, vilket främjar ett gott klassrumsklimat och ökar det kollaborativa lärandet. Ledarskapet är dessutom avgörande för hur eleverna upplever läraren som pedagog.

Klasslärare förväntas interagera med eleverna eftersom en relation behöver ligga till grund om elevernas lärande ska ske på ett tryggt sätt. En relation uppstår till följd av kontinuerlig interaktion, konversation och social kontakt. Relationer i klassrummet främjar exempelvis elevernas upplevelse av en positiv skolvardag och känslomässiga stöd. Därmed kan bristfälliga relationer få negativa följder för elevernas handlingar och synsätt till skolan.

Klasslärare behöver utgå ifrån olika strategier för att undervisningen ska bli ändamålsenlig. Fem betydelsefulla strategier betydelsefulla för klasslärarens ledarskap är, struktur, ordning och reda, det egna förhållningssättet, misstag och ett gott ledarskap. Å ena sidan om eleverna inte lyssnar på klassläraren, kommunicerar med sin kompis eller

dagdrömmer behöver ledaren i klassrummet inneha en förmåga att fånga elevernas uppmärksamhet. Å andra sidan har klasslärares personlighet, röst användning, kroppsspråk, positionering och tydlighet visat sig vara effektiva om avsikten är att fånga elevernas uppmärksamhet i klassrumskontext.

5. Metod

I detta kapitel beskrivs avhandlingens syfte och forskningsfrågor varefter studiens metodologiska tillvägagångssätt framhävs. Därpå beskrivs intervju som datainsamlingsmetod, valet av informanter och undersökningens genomförande samt databearbetning och analys av data. Avslutningsvis beskrivs undersökningens tillförlitlighet, trovärdighet och etik.

5.1. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna avhandling är att undersöka likheter och skillnader mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap i klassrummet och hur de utgående från sitt ledarskap fångar elevernas uppmärksamhet. Vi har valt att använda oss av kvalitativa intervjuer som datainsamlingsmetod eftersom lärarnas erfarenheter och åsikter är i fokus. Vi har utgått ifrån följande forskningsfrågor:

1. Vilka likheter och skillnader förekommer mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap i klassrummet?
2. Vilka likheter och skillnader förekommer kring hur nyutexaminerade och erfarna klasslärare fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet utgående från sitt ledarskap?

5.2. Hermeneutik som forskningsansats

Hermeneutik tar fasta på att tolka, förklara och förmedla. Således eftersträvar forskaren inom den hermeneutiska forskningsansatsen att förmedla olika upplevelser från olika kontexter. Hermeneutiken lämpar sig om avsikten är att skapa en djupare förståelse av informanternas uttalanden samt få tillgång till deras egna upplevelser av olika fenomen. Forskaren inom hermeneutiken ges ett stort utrymme att tolka och välja vad hen vill ta fasta på utifrån informanternas uttalanden. (Westlund, 2015) Hermeneutik som forskningsansats är lämplig i denna studie eftersom syftet är att undersöka nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på sitt ledarskap samt hur de utgående från sitt ledarskap fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet. Således har vi som forskare ett utrymme att tolka det insamlade datamaterialet i relation till undersökningens syfte.

Brinkkjær och Høyen (2020) poängterar att ordet hermeneutik innebär förklaring, tolkning och översättning. Därmed kan hermeneutik ses som en riktning som betonar humanistiska uttalanden och koncentrerar sig på informanternas subjektiva upplevelser från vardagen, det vill säga deras erfarenheter som har varit meningsfulla. Människan tänker, upplever och tolkar olika fenomen med anknytning till det egna medvetandet samt i den kultur hen existerar. Det är egentligen detta hermeneutiken handlar om. När vi som forskare analyserade informanternas uttalanden tolkades informanternas erfarenheter samt kontexten för deras uttalanden. På detta sätt försökte vi förstå meningen bakom informanternas uttalanden, vilket kan tillämpas i ett större sammanhang.

När datamaterialet analyseras tolkar forskaren informanternas uttalanden och pendlar mellan materialets olika delar (Ödman, 2007). På detta sätt bildas en helhet av datamaterialet som kan förstås på ett djupare plan av forskaren (Andersson, 2014). Ödman (2007) poängterar att forskaren kan smidigt tolka datamaterialet om det insamlats på ett relevant sätt. Således har vi insamlat vårt datamaterial genom fysiska intervjuer på plats och via kommunikationskanalen Zoom. Datamaterialet har transkriberats, vilket har gett oss en möjlighet att förstå datamaterialet på ett djupare plan. Detta har i sin tur underlättat vår tolkningsprocess och förståelse för datamaterialet, vilket underlättade att identifiera olika kategorier och aspekter med anknytning till undersökningens syfte och forskningsfrågor.

Forskarens tolkning ska dock överensstämja med informanternas uttalanden, utan någon typ av förvrängningar (Alvesson & Skoldberg, 2008). Således är det centralt att komma ihåg som Ödman (2007) konstaterar att forskarens egna upplevelser, värderingar och erfarenheter påverkar tolkningsprocessen. Inom denna studie är vi medvetna om detta påstående och har därmed försökt tolka datamaterialet på ett objektiva och neutralt sätt för att stärka informanternas uttalanden.

5.3. Intervju som datainsamlingsmetod

I vår magisteravhandling har vi valt att utgå ifrån en kvalitativ forskningsansats i form av intervjuer. Detta eftersom syftet är att identifiera likheter och skillnader mellan nyutexaminerade klasslärare och erfarna klasslärares erfarenheter och kunskaper. Den kvalitativa forskningsintervjun kännetecknas av informanternas egna upplevelser från vardagen. Således behöver forskaren inom denna typ av datainsamlingsmetod bilda sig en uppfattning om de olika påståendena som informanterna delar med sig. På detta sätt har

intervjukontexten en betydande roll för datainsamlingen. (Kvale & Brinkmann, 2014) Trost (2010) understryker att den kvalitativa intervjun utgår ifrån att forskaren ställer raka och enkla frågor samt utifrån sina frågeställningar får komplexa svar. På detta sätt är tanken att forskaren får tillgång till ett djupgående data som lämpas sig för undersöknings ändamål.

Den kvalitativa forskningsintervjun utgår ifrån vardagslivets kommunikation. Därmed behöver forskaren agera professionellt inom olika intervjutillfällen och rikta sitt fokus på informanternas erfarenheter samt leda intervjuens upplägg. Således behöver intervjutillfället utgå från ett gemensamt intresse med respondenterna, vilket leder till utbyte av tankar och åsikter med varandra. (Kvale & Brinkmann, 2014) Trost (2010) poängterar intervjutillfällen som en process där målet är att bilda sig en uppfattning om informanternas tankar och åsikter som slutligen sammanställs. Inledningsvis behöver intervjutillfället utgå ifrån ett syfte som är kopplat till studien och klargöra studiens utgångspunkt. Därtill behöver forskaren planera sin intervju utifrån studiens syfte och forskningsfrågor. Därmed behöver forskaren vara uppmärksam på informanternas svar och verbala förhållningssätt. Detta för att underlätta bearbetningen av det insamlade datamaterialet och analysprocessen, vilket ger forskaren svar på sina resultat i studien. Slutligen är det forskarens ansvar att rapportera och sammanställa datamaterialet på ett forskningsetiskt sätt.

Följaktligen kan en intervju utgå ifrån tre olika inriktningar, strukturerad, semistrukturerad eller ostrukturerad. I denna studie har vi valt att utgå ifrån en semistrukturerad intervju eftersom den ger utrymme för flexibilitet från informantens och forskarens sida. Den semistrukturerade intervjun ger informanterna möjlighet att vidareutveckla sina svar och gå på djupet inom den ställda frågan. Således behöver forskaren komma förberedd till intervjutillfället med färdiga intervjufrågor och ett planerat upplägg som indikerar en klar tematik för informanten. Det är forskarens skyldighet att vara flexibel vid behov och tar i beaktande informantens tankar på ett mångsidigt sätt. (Denscombe, 2018)

Intervjuer går att ordna på olika sätt och i olika miljöer. Det huvudsakliga är ändå att utgå ifrån en lugn miljö och lyckas skapa en god stämning under intervjutillfället eftersom det underlättar bearbetningsprocessen för forskaren. Om intervjun ska lyckas bli resultatrik har både forskaren och informanten en skyldighet att anstränga sig och koncentrera sig under intervjutillfället. En intervju kan genomföras ansikte mot ansikte eller via digitala kommunikationsmedel. (Denscombe, 2018) I vår studie har vi intervjuat informanterna i form av personliga möten och via digitala kommunikationsmedel.

5.4. Val av informanter och undersökningens genomförande

Vårt val av informanterna grundar sig på deras arbetserfarenhet inom yrke, kön, ålder och undervisningsort. Därmed behöver urvalsramen vara relevant, fullständig, exakt och aktuell för att få en specifik syn på insamlade data (Denscombe, 2018). Det är relevant att välja specifika informanter som lämpar sig för undersökningens syfte eftersom det underlättar forskarens bearbetningsprocess av datamaterialet (Trost, 2010). I vår studie deltog fyra nyutexaminerade klasslärare varav två män och två kvinnor, och fyra erfarna klasslärare varav två män och två kvinnor. Urvalet inom olika vetenskapliga undersökningar behöver vara heterogent för att kunna uppfatta verkligheten samt för att lyckas uppnå en variationsbredd. Därav är det studiens syfte som behöver vara i fokus eftersom det påverkar hur väl informanterna lyckas besvara studiens forskningslucka. (Trost, 2010) Därmed har vi valt att intervjua fyra nyutexaminerade klasslärare och fyra erfarna klasslärare. Ett heterogent urval har använts där alla informanter arbetar inom den grundläggande utbildningen med varierande arbetserfarenheter. I denna studie har vi valt att kalla informanterna Stefan, Björn, Pernilla, Kristina, Susanne, Mathias, Monica och Nils för att inte deras identitet ska avslöjas. I tabell 1 klargörs informanternas bakgrund.

Tabell 1. *Informanternas bakgrund.*

	Arbetserfarenhet	Kön	Ålder	Undervisningsort
Informant 1 Stefan	½ år	Man	26	Österbotten
Informant 2 Björn	1 år	Man	27	Södra Finland
Informant 3 Pernilla	2 år	Kvinna	28	Österbotten
Informant 4 Kristina	3 år	Kvinna	30	Österbotten
Informant 5 Susanne	12 år	Kvinna	35	Österbotten
Informant 6 Mathias	20 år	Man	48	Österbotten
Informant 7 Monica	23 år	Kvinna	49	Österbotten
Informant 8 Nils	25 år	Man	51	Österbotten

När vi inledde genomförandet av undersökningen tog vi först kontakt med bekanta klasslärarstuderanden vid Åbo Akademi. Vi tog reda på ifall dessa medstuderanden kände till några nyutexaminerade klasslärare med högst fem års arbetserfarenhet och erfarna klasslärare med minst tio års arbetserfarenhet. Svaren vi fick var blandade men väldigt ofta hade

studeranden någon de kände till som vi kunde kontakta och ta reda på ifall de ville delta i en enskild intervju för vår magisteravhandling. Vi tog kontakt med klasslärarna via e-post där vi beskrev syftet med vår studie, val av metod, förslag på intervjusätt och tidsbegränsning och studiens konfidentialitet. Den första kontakten är relevant att ta skriftligt med informanterna för att den ger informanterna en god förberedelse av den vidare kontakten (Trost, 2010). Vi var i kontakt med fem nyutexaminerade klasslärare och sex erfarna klasslärare varav fyra nyutexaminerade och fyra erfarna klasslärare slutligen gav sitt godkännande och deltog i studien.

När informanterna gett sitt godkännande och klargjort deltagandet i intervjun kom vi överens om datum, plats, tillvägagångssätt och en tidpunkt för intervjun. Det är av stor vikt att forskaren bestämmer tidpunkt och plats för intervjun i god tid på förhand för att garantera ett professionellt tillvägagångssätt (Trost, 2010). Därpå fick informanternas rektorer ett informationsbrev (Bilaga 1) med praktisk information kring klasslärarens intervju. I samband med detta tilldelades också informanterna en skriftlig inbjudan (Bilaga 2) med praktisk information kring intervjutillfället och temat för intervjun. Innan intervjuerna med informanterna utförde vi två pilotstudier för att kontrollera kvalitén på intervjufrågorna men också för att identifiera eventuella misstag i frågorna. Det är förnuftigt att genomföra en pilotstudie för att kontrollera kvalitén på intervjufrågorna samt för att få en inblick i forskarens egen intervjuteknik (Atkins & Wallace, 2012). Utgående från pilotintervjuerna reviderade vi frågorna och omformulerad en av intervjufrågorna för att ha en större möjlighet att få svar på forskningsfrågan.

Det är essentiellt att forskaren inleder varje intervjutillfälle med att repetera studiens syfte, klargör användningen av bandspelare och frågar om informanten har några frågor. Detta är forskningsetiskt viktigt att göra eftersom informanten behöver känna sig trygg i kontexten och hen skapar sig en uppfattning av forskaren redan de första minuterna. Med andra ord är det forskarens skyldighet att skapa ett gott första intryck eftersom informanten behöver känna sig bekväm med att dela med sig av sin erfarenhet till forskaren. Ovanstående påståenden tog vi i beaktande genom att referera till ett samtyckesbrev (Bilaga 3) där informanten gav sitt godkännande att använda det insamlade datamaterialet för studiens ändamål. Under den inspelade intervjun försökte vi som forskare visa intresse och förståelse genom att aktivt lyssna samt respektera informanternas olika synpunkter. Enligt Rautalinko (2019) är det relevant att återge informanternas tankar med egna ord lite nu som då eftersom det kan bygga vidare på diskussionen och det ett sätt att kontrollera om budskapet uppfattas på ett gemensamt sätt. Denna teknik använde vi oss av vid behov under intervjutillfällena, vilket gav oss

framgångsrika diskussioner. Kvale och Brinkmann (2014) poängterar att det är förnuftigt att avsluta intervjun med en allmän fråga kopplat till studien eftersom det ger informanten möjlighet att komplettera sina svar. Intervjuerna varade cirka 30 minuter varav tre av intervjuerna utfördes via den digitala kommunikationskanalen Zoom och resterande fem intervjuer fysiskt på plats.

5.5. Databearbetning och analys av data

Syftet med studien var att ta reda på hur nyutexaminerade och erfarna klasslärare ser på sitt ledarskap och hur de utgående från sitt ledarskap fångar elevernas uppmärksamhet i klassen. Samtalen med informanterna gav oss en bred syn på deras ledarskap. När alla informanter intervjuats transkriberades datamaterialet ordagrant och detaljerat, vilket var tidskrävande men resultatrikt. Kvale och Brinkmann (2014) poängterar relevansen av att forskaren som utfört intervjuerna också transkriberar datamaterialet som samlats in eftersom forskaren redan under intervjuprocessen får en uppfattning av datamaterialet. Därmed har vi både intervjuat och transkriberat datamaterialet. Under transkriberingsprocessen omformulerades talord och dialektord, vilket tryggar informanternas identitet och stärker det akademiska skrivspråket. Slutligen blev det transkriberade data 62 sidor långt med ett genomsnitt på sju sidor per informant. Informanterna gav mångsidiga svar som kunde förknippas med forskningsfrågorna i relation till denna studie. Därefter studerades datamaterialet i helhet. För att forskaren ska kunna uppnå bästa möjliga resultat genom analysen av intervjuerna behöver hen skapa ett helhetsintryck över det insamlade datamaterialet (Boeije, 2010).

Vi har valt att utgå ifrån en kvalitativ innehållsanalys som databearbetningsmetod. Westlund (2015) konstaterar att det är centralt att bekanta sig flera gånger med datamaterialet för att få en djupgående uppfattning av informanternas tankar. Detta har vi även gjort som forskare, vilket har gett upphov till att kunna identifiera mönster, likheter och skillnader kring informanternas utsagor. Boeije (2010) poängterar att forskaren behöver finna likheter och skillnader under analysprocessen för att uppnå framgångsrika resultat. Detta uppnås genom att kategorisera data i homogena grupper, vilket ökar chansen att identifiera önskade svarsalternativ.

Under bearbetningen av datamaterialet har olika kategoriseringar identifierats, vilket redogörs i avhandlingens resultatdel. Våra identifierade kategoriseringar har färgkodats för att underlätta vårt tillvägagångsätt att finna mönster kring informanternas likheter samt skillnader

kring deras ledarskap i klassrummet. Utgående ifrån våra kategoriseringar har tre olika aspekter kopplats till varje kategori. Under analysprocessen kursiverades olika aspekter inom datamaterialet för att stärka kategoriseringarnas innebörd. Widman (2015) understryker relevansen av att ta fasta på återkommande utsagor från informanterna samt lyfta fram exempel som berör informanterna extra. Detta har vi utgått ifrån i resultatdelen eftersom informanternas utsagor är återkommande och essentiella för deras syn på ledarskap.

Slutligen har vi uttryckt informanternas uttalanden i figurer varefter resultaten redogörs skriftligt med direkta citat från informanternas uttalanden. Under analysprocessen och bearbetningen av datamaterialet har vi som forskare objektivt analyserat datamaterialet. Smith (2015) understryker att när fler forskare analyserar datamaterialet ökar tillförlitligheten med tanke på forskarnas gemensamma uppfattning av datan. Således minskar utrymmen för misstolkningar eftersom en gemensamma uppfattning över datamaterialet behöver bildas där missuppfattningar diskuteras gemensamt. Vi har fokuserat på att identifiera informanternas syn på deras ledarskap i klassrummet och hur de utgående från sitt ledarskap går till väga för att fånga elevernas uppmärksamhet i klassrummet. Detta är även något Widlund (2015) konstaterar eftersom datamaterialet inte får övertolkas av forskaren samt styras av hans subjektiva värderingar.

5.6. Tillförlitlighet, trovärdighet och etiska aspekter

I vetenskapliga arbeten är fokuset riktat på studiens kvalitet. Den ursprungliga intervjun som påverkar analysen, verifieringen och rapporteringen av studien sätter en grund för kvaliteten i det vetenskapliga arbetet. Det är av stor vikt att sträva efter en hög validitet och reliabilitet i studien eftersom studiens kvalitet direkt avspeglas i både validiteten och reliabiliteten. (Kvale & Brinkmann, 2014) En hög reliabilitet förutsätts av en hög validitet men en hög reliabilitet kan inte garantera en hög validitet (Olsson & Sörensen, 2021; Yin & Retzlaff, 2013). Begreppen *tillförlitlighet* och *trovärdighet* kommer ursprungligen från begreppen *reliabilitet* och *validitet*. Reliabilitet och validitet är begrepp som ursprungligen tillämpats inom kvantitativ metodologi, där begreppen reliabilitet och validitet har en annan betydelse. Vi har valt att använda oss av begreppen tillförlitlighet och trovärdighet eftersom de anses vara mer ändamålsenliga inom kvalitativa studier. (Troost, 2010)

Tillförlitlighet innebär att om forskaren skulle utföra undersökningen i framtiden på nytt skulle den behöva ge samma resultat (Denscombe, 2018). Enligt Troost (2010) påverkar

intervjukontexten barkunden till svaren på frågorna. Därav är det essentiellt att forskaren agerar på ett objektivt sätt och ställer intervjufrågorna på samma sätt till alla informanter. Det är av stor vikt att undvika slumpinflytelser. Slumpinflytelser innebär exempelvis missuppfattningar eller felsägningar som sedan utelämnas inom analysprocessen. På detta sätt har vi använt samma intervjustruktur för samtliga informanter. Detta vill vi påstå höjer studiens tillförlitlighet eftersom samtliga informanter har svarat på samma intervjufrågor utgående från sina egna erfarenheter. Därmed har vi även analyserat det insamlade datamaterialet flera gånger för att undvika missuppfattningar och för att säkerställa informanternas konstateranden. Vi har också tänkt på hur vi bemöter informanterna och försökt hålla ett neutralt förhållningssätt gentemot samtliga informanter som deltog i vår studie. Detta eftersom informanterna svarar utgående från hur de blir bemötta (Troost, 2010).

Trovärdighet innebär att studien mäter det som är avsätt att mäta. Det vill säga intervjufrågorna behöver därmed vara väl formulerade och ha en nära anknytning till studiens syfte och forskningsfrågor. Inom kvalitativa intervjuer sätts fokus på informanternas yttranden och hur hen uppfattar olika företeelser. På detta sätt behöver forskaren kunna bevisa att datamaterialet är insamlat enligt studiens syfte eftersom det höjer undersökningens trovärdighet. Ett annat sätt att öka trovärdigheten inom studien är att klargöra hur forskaren ställt sina intervjufrågor eftersom det underlättar att förstå tillvägagångssättet under intervjutillfällena. (Troost, 2010) Inom vår studie har vi ökat trovärdigheten genom att skapa intervjufrågor som är relaterade till studiens syfte och våra två forskningsfrågor (Bilaga 4). På detta sätt ges möjlighet att uppfatta studiens trovärdighet genom att analysera relevansen av studiens helhetsupplägg (Kvale & Brinkmann 2014; Troost, 2010). Vi har motiverat relevansen av intervjuer som datainsamlingsmetod eftersom metodvalet lämpar sig för att besvara studiens syfte och forskningsfrågor. Denscombe (2018) nämner fördelen med intervju som datainsamlingsmetod eftersom forskaren är i kontakt med informanten personligen. Detta innebär att datamaterialet som insamlas samtidigt kontrolleras. Under intervjuerna har vi klargjort oklarheter och missförstånd som uppstod med informanterna, vilket höjer undersökningens trovärdighet.

Etiska aspekter är av yttersta vikt i samband med genomförandet av vetenskapliga studier (Denscombe, 2018). Studien ska inte på något sätt påverka informanterna negativt. I anknytning till detta är det betydelsefullt att undvika strategier som på något sätt kunde skada informanterna. (Olsson & Sörensen, 2021) Fyra huvudprinciper inom forskningsetiken betonas. Dessa fyra huvudprinciper handlar om att forskningen bör följa lagen, principen om konfidentialitet och anonymitet beaktas, att deltagandet är frivilligt och bygger på samtycke

samt att skydda informanterna som deltar. (Denscombe, 2018) Dessutom är det av stor vikt att beakta tystnadsplikten. Forskaren behöver ständigt ta hänsyn till informanterna och agera rättvist samt förebygga all typ av skada. (Olsson & Sörensen, 2021) I vår studie har vi oupphörligt haft etiken i fokus på ett mångsidigt sätt medan vi fullföljt riktlinjer om god vetenskaplig praxis. Informanterna har informerats om att deltagandet i sin helhet är frivilligt varefter informanternas rättigheter om att avbryta deltagandet inom studien klargjorts. Både informanterna och deras rektorer har för studiens ändamål gett sitt godkännande. Vi har tagit varje informants önskemål i beaktande där informanten fått föreslå intervjuplats och tidpunkt, dessutom har vi värnat om längden på intervjun. Utöver dessa har vi behandlat datamaterialet konfidentiellt och transkriberat intervjuerna så att informanternas anonymitet bevarats och inte går att spåra.

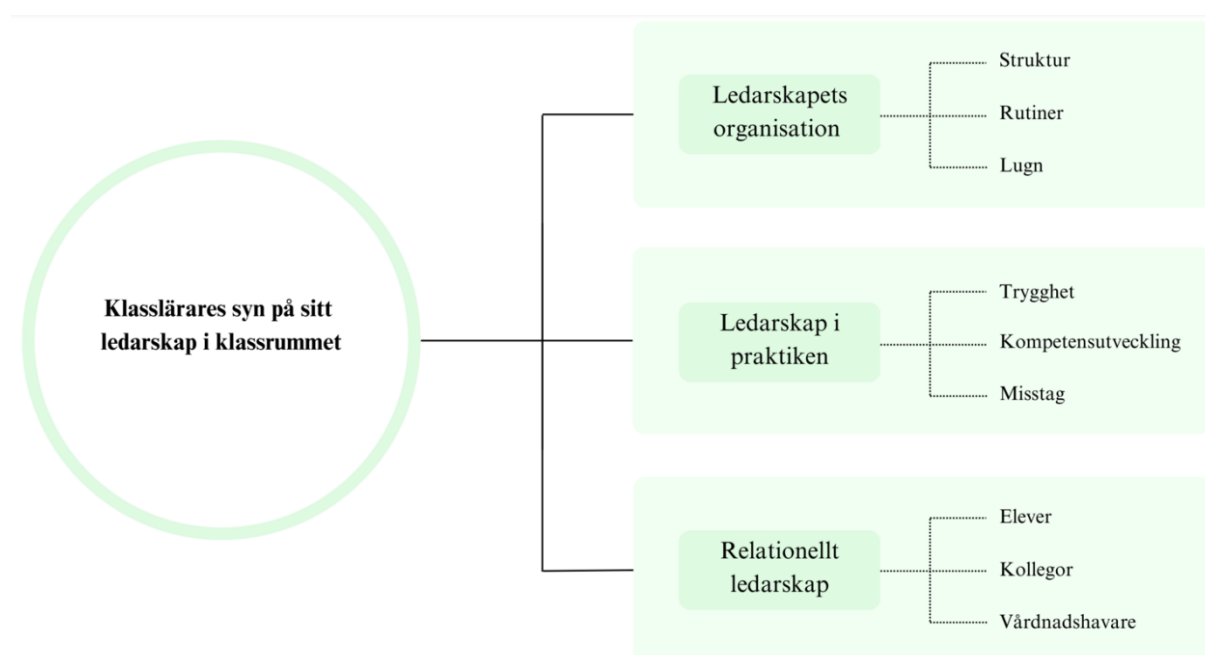
6. Resultat

I detta kapitel presenteras resultaten från studien i relation till våra forskningsfrågor. Resultaten presenteras i kronologisk ordning enligt forskningsfrågorna. Inom varje forskningsfråga har tre olika kategorier identifierats. De identifierade kategorierna är indelade i aspekter utgående från informanternas utsagor. Informanternas namn har ändrats för att bevara deras konfidentialitet. Vid presentation av resultaten har samtliga citat kursiverats med syfte att stärka informanternas uttalanden.

6.1. Klasslärares syn på sitt ledarskap i klassrummet

Vid analysen av klasslärares syn på sitt ledarskap i klassrummet kunde tre kategorier identifieras. Dessa kategorier är ledarskapets organisation, ledarskap i praktiken och relationellt ledarskap. Utgående från datamaterialet har tre olika aspekter urskilts i relation till varje kategori (Figur 1). Under intervjuernas gång poängterades ledarskapets centrala roll i klassrummet. Detta eftersom undervisningens kvalitet i klassrummet speglar sig i klasslärares ledarskap.

Figur 1. Klasslärares syn på sitt ledarskap i klassrummet

Ledarskapets organisation

Fyra av de nyutexaminerade klasslärarna och fyra av de erfarna klasslärarna betonar vikten av ledarskapets organisation. Struktur, rutiner och lugn har visat sig vara centrala aspekter som klasslärarna tillämpar inom den egna undervisningen, vilket stärker deras ledarskap i klassrumskontext.

Struktur

Samtliga åtta klasslärare eftersträvar en tydlig struktur i sin syn på ledarskap. Klasslärarna förespråkar en regelbunden struktur i klassrummet eftersom det skapar riktlinjer för hur skolvardagarna kommer att se ut. Därmed börjas och avslutas skolvardagarna på liknande sätt. Strukturen i klassrummet skapar dessutom ordning och reda samt sätter riktlinjer för elevernas beteenden. Samtliga klasslärare poängterar att strukturen i klassrummet skapar en trygghet för både dem själva som lärare och för eleverna eftersom alla i klassrummet vet vad som kan förväntas. De nyutexaminerade klasslärarna eftersträvar att skapa en god struktur i klassrummet men testar olika metoder för att få en bättre uppfattning av vilken typ av struktur som är ändamålsenlig för deras syn på ledarskap. De erfarna klasslärarna har tack vare sin erfarenhet lyckats bilda sig en bättre uppfattning av vilken typ av struktur som är relevant för deras syn på ledarskap. Således har de erfarna klasslärarna en mångsidigare struktur att utgå ifrån inom undervisningen med olika elevgrupper.

Strukturen är samma varje dag, samma hur man börjar lektionerna, vad man tolererar och inte tolererar och jag har en tydlig linje. Bättre att börja lite strängare och sedan när man lär känna klassen kan man släppa på tyglarna lite när man vet var man har eleverna. Det är svårt att ha lösa tyglar i början med en ny klass och sedan försöka spanna åt dem igen efteråt. (Stefan, nyutexaminerad klasslärare)

Alla klasslärare planerar skolvardagarna omsorgsfullt och de har en klar plan för hur dagarna kommer att framskrida. Om det uppstår dilemman under skolvardagen och klasslärarna behöver agera snabbt och flexibelt, upplever de att det är skönt att ha en tydlig struktur i klassrummet eftersom det underlättar att återgå till det normala.

Rutiner

Alla åtta klasslärare eftersträvar rutiner under skolvardagarna eftersom rutiner har en viktig betydelse för deras ledarskap i klassrummet. Alla klasslärare försöker gå till väga på sitt eget personliga sätt inom klassrummet, vilket med tiden ger upphov till rutiner. En av klasslärarna

förklarar att hen mår bättre och kan prestera effektivare tack vare rutinerna som förekommer i klassrummet. De erfarna klasslärarna har en klar och tydlig uppfattning av vilka rutiner de vill betona i deras undervisning. De nytexaminerade klasslärarna eftersträvar rutiner men poängterar att rutiner tar tid och kräver en regelbunden kontinuitet med samma elevgrupp.

Det är ett spretigt jobb så det är viktigt att jag själv orkar och därför är det viktigt att ha rutiner hur jag ska göra. Vi brukar prata om ramar i klassen, ramar är trygghet, regler är trygghet fast eleverna inte förstår det. Jag tänker att jag måste vara trygg i min lärarroll för att våga dra dessa ramar. Jag har dessa ramar och vet hur jag vill jobba. Men inom det så är det mycket empati, förståelse, ramar och kramar. (Susanne, erfaren klasslärare)

Samtliga klasslärare konstaterar att det är essentiellt att hålla fast vid klassrummets rutiner eftersom det skapar normer för hur eleverna förväntas agera. Således skapar rutiner en självsäkerhet både hos klasslärarna och eleverna vad som kan förväntas under respektive lektion.

Lugn

Åtta klasslärare poängterar att det egna lugnet lätt smittar av sig till eleverna i klassrumssituationer. De framhäver vikten av att ha ett lugnt förhållningssätt för att orka med yrket i längden. Några av klasslärarna konstaterar även att det är skonsamt för den egna hälsan. En klasslärare berättar att hen använder sig av den tysta tröskeln för att skapa lugn i klassrummet. Klassläraren betonar att hen då brukar stå vid klassrummets ingång och poängtera att detta är tysta tröskeln och hälsar god morgon. På detta sätt lugnar klassläraren ner eleverna innan de går in i klassrummet.

Jag tänker ett stort lugn men ändå en måttlig självsäkerhet. Jag tror ändå att det inte funkar att vara för självsäker eftersom det kan gå över i en arrogans och köra över eleverna. Men en måttlig självsäkerhet där du vet vem du är och vad du står för och där du inte heller behöver vara rädd att trampa någon på tårna är bra. Du behöver ändå ha pondusen och eleverna ska veta när du menar allvar för att uppnå en mera lugn och stillsam situation. (Björn, nytexaminerad klasslärare)

De nytexaminerade klasslärarna betonar vikten av att vara lugn men kan ibland omedvetet tappa lugnet och dras in i olika situationer som de sedan i efterhand ångrar. De erfarna klasslärarna har en bättre utgångspunkt att behärska sig själva eftersom de har ett lugnare och

stabilare förhållningssätt, även i krävande situationer. Majoriteten av klasslärarna nämner att de behöver ha balans mellan det lugna tillvägagångssättet och den egna självsäkerheten för att det egna ledarskapet ska bli hållbart. Således betonar klasslärarna betydelsen av att bemöta elever på ett lugnt sätt, speciellt ifall eleverna är upp i varv och testar gränserna i klassrummet. Detta agerande behövs för att varva ner eleverna och undvika orosskapande beteende.

Ledarskap i praktiken

Inom denna kategori poängterar fyra av de nytexaminerade klasslärarna och fyra av de erfarna klasslärarna att det praktiska i ledarskapet har en betydande roll. I undervisningen har trygghet, kompetensutveckling och misstag visat sig vara centrala aspekter som klasslärarna tillämpar för att stärka sitt ledarskap i klassrummet.

Trygghet

Alla åtta klasslärare understryker att deras ledarskapsroll har en viktig betydelse om eleverna ska kunna uppleva trygghet i klassrummet. Eleverna måste få en uppfattning av att klassläraren har kontroll i klassrummet och veta hur hen går till väga inom olika kontexter. Majoriteten av klasslärarna konstaterar att trygghet i klassrummet även behöver ses som ett samspel mellan eleverna och klassläraren. Detta eftersom klassläraren behöver kunna lita på eleverna att de följer överenskomna regler. Samtliga klasslärare lyfter fram att de inte kan tillåta att gränser justeras med jämna mellan rum eftersom det leder till förvirring och otrygghet i klassrummet.

Ett gott ledarskap ska ge förtroende och trygghet för eleverna i klassrummet. Eleverna ska känna sig trygga i att jag är i rollen av lärare. Som lärare ska man inte vara rädd att vara sig själv, presentera saker eller berätta saker för eleverna. Om eleverna är rädda att berätta vad de tycker har man inte lyckats skapa trygghet i klassrummet.
(Pernilla, nytexaminerad klasslärare)

De nytexaminerade klasslärarna understryker att de har en god teoretisk uppfattning av hur trygghet skapas i klassrummet men att den praktiska erfarenheten inom vissa kontexter saknas. De erfarna klasslärarna har en annorlunda trygghet tack vare sin arbetserfarenhet och de kan på ett annat sätt sammanväva den teoretiska och den praktiska kunskapen för att skapa trygghet i klassrummet utgående från sitt ledarskap. Klasslärarna konstaterar att det är viktigt att vara tydlig och konsekvent om avsikten är att skapa trygghet i klassrummet. En klasslärare nämner att till och med information om den egna åldern, husdjur och favoritfärg kan skapa trygghet för eleverna.

Kompetensutveckling

Åtta klasslärare framhåller att de är i en ständig utvecklasprocess inom yrket. En klasslärare poängterar att om meningen är att eleverna ska lära sig någonting under lektionerna måste klassläraren börja med att ha deras uppmärksamhet. Klasslärarna förklarar att de med tiden utvecklar strategier som passar den egna undervisningen och det egna ledarskapet. Samtliga klasslärare understryker att det är relevant att utgå ifrån att vara sig själv i sitt ledarskap. En klasslärare nämner att det är betydelsefullt att finna en balans i sitt ledarskap samt i relation till den egna personligheten. Detta eftersom ledarskapet då blir ändamålsenligt och utgår ifrån den egna synen på lärandet i undervisningen.

Jag blir aldrig färdig som ledare utan det är någonting som jag behöver jobba på hela tiden. Jag har också bättre och sämre perioder. Jag tror det handlar om att vara medveten för sitt ledarskap, medvetet jobba för att stärka sitt ledarskap och anstränga sig ibland för att få ett bra ledarskap. Jag tror eleverna också märker att jag har en del erfarenhet som lärare, vilket skapar ett lugn, trygghet och säkerhet för dem. (Monica, erfaren klasslärare)

Inom denna aspekt finns inga större skillnader mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärare. Klasslärarna betonar att de alltid kan utvecklas även om de känner sig trygga i deras ledarskap. Samtliga klasslärare poängterar att de behöver hänga med i samhällets utveckling. Därmed finns det en stark betoning på en ständig kompetensutveckling för att garantera en kvalitet inom undervisningen.

Misstag

Samtliga åtta klasslärare gör gällande att de har gjort misstag under sin tid som klasslärare. De konstaterar att de lättare kommer ihåg misstagen de gjort i undervisningen än lyckade undervisningssituationer. Samtliga klasslärare poängterar att misstagen de gjort utvecklat dem själva som klasslärare. Däremot nämner fyra klasslärare att de reagerar ifall samma misstag görs om och om igen. Alla klasslärare nämner att misstag ger nya insikter hos eleverna.

Precis som jag säger till barnen och som vi har på väggen är att vi ser misslyckande som lärotillfällen och det tror jag också är viktigt för oss vuxna. Ibland lyckas det bra, däremellan rullar det bara framåt och ibland blir det inte alls som tänkt. Då blir det viktigt att reflektera i efterhand för att undvika att gå i samma fälla två gånger. Du behöver skapa en situation i klassrummet där alla litar på varandra och kan jobba

tillsammans beroende på nivå. Eleverna behöver också förstå att misslyckanden inte är kontinuerliga utan det var bara den här gången och du kan ta lärdomar från situation och nästa gång lyckas du istället. (Mathias, erfaren klasslärare)

De erfarna klasslärarna konstaterar att de gjort många misstag under sina år som klasslärare. Därmed har de fått mera kött på benen jämfört med de nyutexaminerade klasslärarna eftersom de har mindre arbetserfarenhet. Därmed betonar klasslärarna att målet med misstagen är att lära sig och utvecklas. De vill skapa en miljö där både klasslärare och elever känner sig bekväma med att misslyckas. Klasslärarna konstaterar att misstag hör till och är en process för både lärandet och kunskapsutvecklingen.

Relationellt ledarskap

Fyra av de nyutexaminerade och fyra av de erfarna klasslärarna gör gällande att det är centralt att ha en relation till eleverna, kollegorna och vårdnadshavarna eftersom det stärker det egna ledarskapet. Därmed betonar klasslärarna ett relationellt ledarskap som argumenteras inom respektive aspekter.

Elever

Åtta klasslärare konstaterar vikten av att bilda en relation till varje elev i klassrummet. Detta stärker därmed en samsyn inom undervisningen samt skapar en förståelse för varandra som kan ligga till grund inom undervisningen. En av klasslärarna nämner att om det finns en relation mellan hen och eleverna finns det en ömsesidig förståelse för olika händelser som uppstår i vardagen. Hen nämner att anmärkningar på Wilma oftast förstås av eleverna om det finns en god relation som ligger till grund.

Jag visar att jag har samma linje för alla elever men att jag ändå har den där lilla bollningen med eleverna och man har en speciell relation med allihop och försöker komma allihop nära. Det behöver finnas en relation till varje elev. Exempelvis om någon har en dålig dag och det har hänt någonting i Pelles liv och Pelle pratar jättemycket om det. Då behöver jag bolla upplevelsen tillsammans med Pelle. (Stefan, nyutexaminerad klasslärare)

Klasslärarna poängterar att ett gott ledarskap består av starka relationer till varje elev. Relationer är betydelsefulla för klasslärarnas ledarskap eftersom en stark relation i klassrummet visar att det finns intresse för varandra. De erfarna klasslärarna skapar tid för eleverna utanför lektionstid för att skapa och bygga upp relationer. Medan det administrativa arbetet begränsar

de nytexaminerade klasslärares tidsprioritering, vilket ofta leder till att de försöker bygga relationer med elever under lektionstid. En av klasslärarna poängterar att relationer är viktiga eftersom det ger hen en chans att få ta del av elevernas framsteg i klassrummet.

Kollegor

Samtliga åtta klasslärare betonar vikten av att det finns en god relation i kollegiet. Detta eftersom vardagens dilemman då kan tacklas från flera olika synvinklar, vilket stärker den egna synen på ledarskapet. En av klasslärarna understryker att hen tror på kollegiala lösningar som grundar sig på gemensamma tankar, snarare än att lösa varje händelse själv. Klassläraren nämner att avsaknaden av kollegiala lösningar med tiden kan leda till långvarig stress, vilket kan medföra negativa konsekvenser för hälsan.

Många av mina arbetskompisar är också privata vänner och vi umgås också privat. Då kan det lätt bli att privata händelser följer med till skolan och vi kan ha roligt till dem i kollegiet. Ibland kan jag tänka att får jag ha så här roligt på jobbet. (Mathias, erfaren klasslärare)

Klasslärarna understryker också att kollegiet har en viktig betydelse för deras trivsel och ork i vardagen. Även om skolvardagarna kan kännas stundtals intensiva, konstaterar majoriteten av klasslärarna att kollegiet har en viktig betydelse för att få ny energi och orka med vardagens händelser. De nytexaminerade klasslärarna gör gällande att det är essentiellt att bilda en god relation till alla kollegor redan i början av lärarkarriären. De erfarna klasslärarna konstaterar att det är viktigt att de nytexaminerade klasslärarna känner sig som en del av lärarkollegiet redan från första början. Således upplever de erfarna klasslärarna att det har ett ansvar att inkludera de nytexaminerade klasslärarna i kollegiet.

Vårdnadshavare

Alla åtta klasslärare lyfter fram att det är nödvändigt att bilda relationer till vårdnadshavarna eftersom de är en del av elevens skolgång. Under föräldramötena försöker samtliga klasslärare bilda en god relation till vårdnadshavarna eftersom de behöver känna att skolan stöder dem samt barnets lärande på ett trovärdigt sätt. Klasslärarna betonar även att vårdnadshavarna ska kontakta dem om de undrar över någonting eller vill ha svar på specifika frågor som berör skolvardagen. De erfarna klasslärarna ringer i första hand istället för att skicka meddelanden och tar kontakt med vårdnadshavarna vid minsta lilla bekymmer. De nytexaminerade

klasslärarna vill bygga upp en god relation men är osäkra på när de ska ta kontakt, hur de ska ta kontakt och är ångestfyllda för konflikter med vårdnadshavarna.

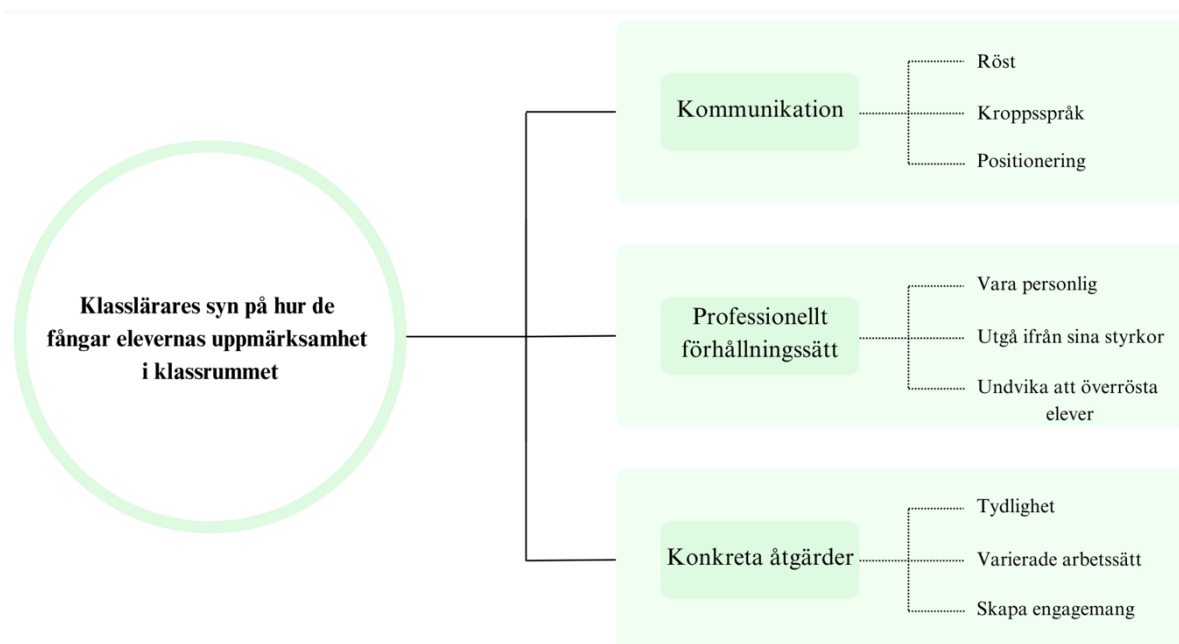
A och o är relationer just att det finns en koppling till alla elever och att det finns en koppling till vårdnadshavarna. Det kan heller inte gå tre år före du träffar vårdnadshavarna eller hör av dig angående någonting. Relationer är viktiga eftersom det kommer sekvenser i något skede och då är det lättare att prata om dem. Sen är det viktigt att vårdnadshavarna känner att du som lärare bryr dig om barnet och vill deras bästa. (Susanne, erfaren klasslärare).

Klasslärarna understryker att en god relation till vårdnadshavarna underlättar elevernas skolgång eftersom vårdnadshavarna kan stöda elevernas skolgång. En av klasslärarna konstaterar att goda relationer till eleverna i klassrummet tenderar att skapa en god relation till vårdnadshavarna. Detta eftersom eleverna gärna berättar hemma hur skolvardagen har varit, vilket leder till att vårdnadshavarna får en inblick i hur skolvardagen fortlöper.

6.2. Klasslärares syn på hur de fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet

Vid analys av klasslärares syn på hur de fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet kunde tre kategorier identifieras. Kategorierna som identifierades är kommunikation, professionellt förhållningssätt och konkreta åtgärder. Inom varje kategori har tre olika aspekter identifierats i datamaterialet (Figur 2). Under intervjuerna med klasslärarna påpekades vikten av att ha en förmåga att fånga elevernas uppmärksamhet i klassrummet. Detta eftersom elevernas uppmärksamhet behöver vara riktat till lärostoffet för att undervisningen ska bli ändamålsenlig.

Figur 2. Klasslärares syn på hur de fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet

Kommunikation

Inom denna kategori förespråkar fyra av de nytexaminerade klasslärarna samt fyra av de erfarna klasslärarna att kommunikation har en essentiell betydelse för att kunna fånga elevernas uppmärksamhet. Rösten, kroppsspråket och positioneringen är aspekter som visat sig vara effektiva metoder hos samtliga klasslärare då syftet är att fånga elevernas uppmärksamhet.

Röst

Alla åtta klasslärare betonar att rösten har en viktig betydelse inom läraryrket. Rösten ses som ett verktyg som används dagligen inom läraryrket och den behöver därav användas sparsamt. De erfarna klasslärarna är mera försiktiga med sin röst användning eftersom de gör gällande att rösten är klasslärarens främsta verktyg. De nytexaminerade klasslärarna konstaterar att rösten har en essentiell betydelse för undervisningens kontext men det är lätthänt att rösten överansträngs speciellt inom gymnastiklektionerna. Alla klasslärare eftersträvar att undvika en monoton röst användning. Således höjer de rösten och sänker rösten med jämna mellanrum för att få en variation i sin röst användning. Detta har visat sig ha en central betydelse för att lyckas bibehålla elevernas koncentration och fånga deras uppmärksamhet. Majoriteten av klasslärarna tilltalar eleverna vid deras namn för att väcka en snabb reaktion. Detta har visat sig vara ett konkret sätt att använda rösten om avsikten är att fånga elevernas uppmärksamhet.

Jag försöker variera rösten bara för att det inte ska bli så monotont. Samtidigt om jag vill väcka elevernas uppmärksamhet brukar jag nämna någons namn. Jag måste också

vara försiktig eftersom inom lärarjobbet måste jag tänka på rösten och bespara den. Jag har haft tur med rösten och är sällan utan ljud. Rösten används hela tiden och därför måste lärare vara försiktiga, speciellt under gymnastiklektionerna. (Monica, erfaren klasslärare)

Klasslärarna anpassar rösten enligt kontext och deras avsikt är att lyckas skapa en undervisning som underlättar elevernas koncentration samt främjar deras kunskapsutveckling.

Kroppsspråk

Tre nytexaminerade klasslärare och fyra erfarna klasslärare använder sitt kroppsspråk på olika sätt för att fånga elevernas uppmärksamhet. Samtliga klasslärare pratar med händerna både medvetet och omedvetet. De flesta av klasslärarna använder sig mångsidigt av ansiktsuttryck för att förmedla olika budskap till klassen. Några av klasslärarna använder sig av metoder för att fånga klassens uppmärksamhet, såsom att stampa med fötterna, markera för att få taltur och klappa. De nytexaminerade klasslärarna använder kroppsspråket men användningen är oftast planerad och känns stel inom vissa kontexter. Ibland har de svårigheter med att tänka på kroppsspråket medan de undervisar, vilket kan leda till förvirring hos eleverna. De erfarna klasslärarna tillämpar kroppsspråket kontinuerligt inom den egna undervisningen och deras kroppsspråksanvändning följer ett naturligt rörelsemönster som de sällan behöver tänka på.

Annars tänker jag att prata med kroppen över lag är en bra sak speciellt om man pratar om någonting. Genom att jag visar fenomen samtidigt som jag berättar om det tror jag det stärker elevernas minne. I historia har jag till exempel klättrat på stegar som inte finns för att visa att de kanske gjorde på det här sättet under den här tiden. Lite teateraktigt. (Björn, nytexaminerad klasslärare)

Majoriteten av klasslärarna stöder det verbala språket med hjälp av kroppsspråket på olika sätt. Ofta stämmer det verbala språket överens med kroppsspråket för att stärka budskapets innebörd.

Positionering

Samtliga åtta klasslärare använder sig aktivt av positioneringen inom undervisningen genom att vandra runt i klassrummet. De förespråkar att deras rörelsemönster i klassrummet skapar engagemang och intresse för det utvalda stoffet. Därav står de längst framme i klassrummet så att alla kan se när de undervisar och undviker att sitta i undervisningssituationer. En av klasslärarna nämner att enda gången hen sitter är när eleverna kommer till katedern för att rätta matematikuppgifter.

Jag brukar försöka variera positioneringen mycket. Jag tror inte att man bara kan stå längst fram i klassrummet, då blir det väldigt stelt. Jag visar ofta nya saker längst fram i klassrummet. Bak i klassen brukar jag stå och berätta saker och så brukar jag röra mig genom klassen. Ibland sätter jag mig vid en tom pulpet ifall en elev är borta. Man är närmare eleverna när man rör sig omkring i klassrummet. Det är mycket viktigt.
(Nils, erfaren klasslärare)

De erfarna klasslärarna vandrar mera omkring i klassrummet och försöker på detta sätt skapa en överblick över klassrumshändelser. De erfarna klasslärarna kan till och med stanna vid en enskild elev och bara se på hen för att fånga hens uppmärksamhet. De nytexaminerade klasslärarna betonar positioneringens betydelse i klassrummet men de har ändå en trygg punkt längst framme i klassrummet som är deras trygghetszon. Däremot nämner en klasslärare att hen positionerar sig bakåt i klassen om avsikten är att rikta uppmärksamheten till någon annan i klassrummet, detta kan exempelvis noteras vid elevpresentationer.

Professionellt förhållningssätt

I följande kategori understryker fyra av de nytexaminerade klasslärarna samt fyra av de erfarna klasslärarna att det professionella förhållningssättet är nödvändigt i klassrummet. Samtliga klasslärare poängterar att den egna personligheten, de egna styrkorna och en behärskad ljudnivå som inte överröstar eleverna i klassrummet är betydelsefulla aspekter för att fånga elevernas uppmärksamhet i klassrummet.

Vara personlig

Alla åtta klasslärare är eniga om att det behöver finnas en klar gräns mellan att vara personlig och privat. Klasslärarna berättar gärna om händelser från sin vardag men undviker att nämna namn på familjemedlemmar. Därmed har det visat sig att klasslärarnas personlighet är effektiv om avsikten är att fånga elevernas uppmärksamhet eftersom de flesta av eleverna i klassrummet riktar sitt fokus på klasslärarnas anekdoter. De erfarna klasslärarna är personliga inom undervisningen och är vana vid att fånga klassens uppmärksamhet genom olika anekdoter. Däremot är de nytexaminerade klasslärarna ovana med att berätta om olika fenomen, vilket ofta leder till att de undviker anekdoter i undervisningen. Detta eftersom de är mer osäkra på var de drar gränsen mellan att vara personlig och privat jämfört med de erfarna klasslärarna.

Jag är personlig och berättar oftast saker från mitt liv eller från min familj, mina djur kan jag ta in i min undervisning, vilket eleverna tycker är roligt. Jag har märkt att detta

skapar en relation med eleverna genom att bjuda in dem till en viss del i mitt liv, men jag vill heller inte bli för privat. Jag brukar ta exempel från mitt liv också eftersom det blir verkligt för eleverna. (Monica, erfaren klasslärare)

Majoriteten av klasslärarna konstaterar att de behöver uppträda professionellt i sitt yrke eftersom de bär ett ansvar för elevernas lärande och utveckling. Således undviker klasslärarna att vara privata. Två av klasslärarna nämner att de absolut undviker att berätta för eleverna om de exempelvis varit på någon fest.

Utgå ifrån sina styrkor

Samtliga åtta klasslärare konstaterar att deras styrkor är betydelsefulla inom undervisningen eftersom de har en nära anknytning till undervisningens kvalitet. Klasslärarna utgår ifrån olika personliga styrkor, vilket skapar en trygghet i deras syn på lärande samt höjer det egna självförtroendet. Därav reflekterar klasslärarna kring sina handlingar i klassrummet för att ha möjlighet att kunna identifiera sina egna styrkor och svagheter. De erfarna klasslärarna har en djupare förståelse för vad deras styrkor är och vad som fungerar i klassrummet. Detta eftersom de har fått en uppfattning av vad som fungerar genom den egna erfarenheten tack vare olika grupper och elever. De nytexaminerade klasslärarna har en god grund i sin syn på de egna styrkorna och vad som fungerar i klassrummet. Däremot behöver de oftast reflektera kring sina egna styrkor och ibland tillämpa dem på ett annat sätt inom klassrumskontexter för att kunna bemöta spontana händelser.

Jag tror att lärare får det bästa resultatet från sin egen undervisning om läraren går in i sig själv och funderar på vilka styrkor som finns. Jag menar heller inte att de styrkor som jag har, fungerar för andra eller för mina elever. Men att utgå ifrån sina egna styrkor tror jag är viktigt för en lärare eftersom eleverna läser av dig som lärare konstant. (Mathias, erfaren klasslärare)

Klasslärarnas tillämpning av de egna styrkorna syns på olika sätt inom den egna undervisningen. Detta eftersom deras personlighetsdrag avspeglas i klassrumskontext och påverkar synen på hur ett ändamålsenligt lärande kan ta plats.

Undvika att överrösta elever

Åtta klasslärare undviker att överrösta eleverna när de vill fånga elevernas uppmärksamhet. Detta för att inte skapa en klassrumsatmosfär med hög volym. Några klasslärare poängterar att överröstningen leder till en kedjereaktion som i sin tur skapar högre ljudnivå i klassrummet när

alla kommunikations parter höjer rösten. Röstläget hos klasslärarna utgår ifrån hurudan de är som person.

Som person är jag lugn och det försöker jag använda genom att försöka vara lugn i klassen och försöka lugna ner eleverna på det här sättet om det behövs. Jag brukar heller inte höja rösten om det inte finns behov för det. Utan ibland kan det fungera att man använder en lägre röst som kan lugna ner eleverna och de blir tysta. Om man själv pratar lite saktare behöver de lyssna på noggrannare vad man säger. (Kristina, nyutexaminerad lärare)

Erfarna klasslärare har skapat fungerande tillvägagångssätt inom undervisningen för att inte överrösta eleverna men ändå fånga elevernas uppmärksamhet. Däremot kan de nyutexaminerade klasslärarna ibland dras med i elevernas ljudnivå och omedvetet höja rösten. En klasslärare konstaterar att hen ringer i en klocka för att själv spara på rösten och för att på ett snabbt och smidigt sätt få elevernas uppmärksamhet.

Konkreta åtgärder

Fyra av de nyutexaminerade klasslärarna och fyra av de erfarna klasslärarna poängterar att konkreta åtgärder såsom tydlighet, varierade arbetssätt och att skapa engagemang är viktiga aspekter inom undervisningen om avsikten är att fånga elevernas uppmärksamhet. Varje klasslärares egen personlighet och syn på undervisningen har betydelse för hur de tillämpar de konkreta åtgärderna.

Tydlighet

Samtliga åtta klasslärare betonar vikten av att vara tydlig i klassrummet. Klasslärarna anser att tydligheten skapar riktlinjer i klassrummet som resulterar i att eleverna vet vad som förväntas samtidigt som de vet vad som ska göras. Några klasslärare poängterar att de behöver vara speciellt tydliga framme i klassrummet vid tavlan när nytt stoff undervisas. De framhäver att de inte kan förvänta sig att eleverna behärskar stoffet efter endast en genomgång. De nyutexaminerade klasslärarna vet att de behöver vara tydliga i sin undervisning men vet däremot inte alltid hur tydliga de är i undervisningssammanhang. Däremot har de erfarna klasslärarna en djupare förståelse för hur de ska vara tydliga inom den egna undervisningen. De erfarna klasslärarna kan exempelvis avläsa elevernas kroppsspråk för att säkerställa att det förmedlade budskapet förstås av eleverna.

Tydlighet är a och o i allt vad jag gör som lärare. Tydlighet är en av de viktigaste fenomenen, det genomsyrar allt. I min klass har vi klart och tydligt vad som är okej att göra, hur eleverna ska göra och hur vi brukar göra. Tydlighet, respons och känsla, det vill säga kärlek genom att visa att jag som lärare på riktigt tycker om eleverna. Det behöver också finnas en tydlighet hemifrån och en inblick i vad som händer i skolan. Det är viktigt att de hemma också vet hur ramarna ser ut och vad som förväntas, vilket leder till att de också kan göra sitt bästa. Tydlighet går också in på förväntningar. Då vet både skolan och hemmen vad som förväntas av varandra. (Susanne, erfaren klasslärare)

En klasslärare betonar att det är bättre att säga en gång för mycket och att vara övertydlig i undervisningssammanhang. Detta eftersom det finns många elever i klassen och klassläraren kan inte vara säker på att alla elever tolkat och förstått stoffet enligt klasslärarens mål med undervisningen.

Varierade arbetsätt

Åtta klasslärare konstaterar att varierande arbetsätt behöver finnas till grund inom undervisningen eftersom de underlättar fångandet av elevernas uppmärksamhet. Således behöver det finnas mångsidiga arbetsätt och variationer inom undervisningen, vilket underlättar elevernas koncentrationsförmåga. En av klasslärarna poängterar att i de flesta skolor idag är lektionstiderna 70 minuter långa. De flesta elever orkar koncentrera sig i cirka 15 minuter och därefter behöver undervisningen varieras. Klasslärarna undervisar utgående från de arbetsätt som korrelerar med den egna synen på undervisning. Således finns det skillnader både hos nyutexaminerade och erfarna klasslärares sätt att skapa varierade arbetsätt inom undervisningen.

För att fånga dagens barn måste många olika sinnen användas, tyvärr. Dagens barn är svårflörtade och deras hörsel, synintryck, känsel, smak och lukt måste aktiveras genom många olika sätt. Jag tror att detta hjälper barn att förstå. Ibland använder jag inte rösten alls utan jag kan ibland visa handen för munnen eller vinkar att kom hit en i gången. Jag försöker att variera så att jag inte hela tiden bara pratar. (Monica, erfaren klasslärare)

Två av klasslärarna understryker betydelsen att aktivera elevernas olika sinnen genom varierande tillvägagångsätt inom undervisningen. De poängterar att detta är ett effektivt sätt att fånga elevernas uppmärksamhet och stärka lärostoffets innebörd i relation till elevernas lärande.

Skapa engagemang

Alla klasslärare är eniga om att det är viktigt att skapa engagemang i klassrummet. Genom att klasslärarna själva är engagerade leder det till att elevernas koncentration kan riktas till det önskade ändamålet. Därav skapar klasslärarnas egna engagemang en förmåga att fånga elevernas uppmärksamhet i klassrummet. Även om lärostoffet kan upplevas som utmanande hos eleverna försöker samtliga klasslärare ha en positiv syn gentemot lärandestoffet och hjälpa eleverna vid motgångar, vilket tenderar att leda till engagemang hos eleverna. De nytexaminerade klasslärarna behöver lägga mera tid på att planera undervisningen och tänka på hur de skapar engagemang bland eleverna. Däremot har de erfarna klasslärarna en god förståelse för hur de skapar engagemang hos eleverna i sin undervisning som de sällan på förhand behöver planera.

Att man själv förvandlas till träd om man pratar om träd eller en fisk om man pratar om en fisk. Om man själv visar intresse till att vilja lära sig någonting så tror jag lätt att man fångar klassen. Därför behöver jag faktiskt engagera mig själv så att eleverna ser att man själv försöker och är engagerad för att lära dem nya läroämnen. (Pernilla, nytexaminerad klasslärare)

Fem av klasslärarna dramatiserar aktivt inom undervisningen och genom detta tillvägagångsätt försöker de fånga elevernas uppmärksamhet. Samtliga klasslärare utgår ibland från elevernas intresseområden för att på detta sätt skapa engagemang eller väcka deras uppmärksamhet i klassrumskontext.

7. Diskussion

I detta kapitel redovisas resultaten från den empiriska undersökningen i relation till tidigare forskning. Därefter i metoddiskussionen beskrivs fördelar och nackdelar med den valda metoden i förhållande till undersökningens resultat. Slutligen diskuteras förslag till fortsatt forskning och implikationer.

7.1. Resultatdiskussion

Nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap

Samtliga åtta klasslärare betonar *ledarskapets organisation* och understryker vikten av att ha en tydlig struktur, rutiner och lugn eftersom det stärker det egna ledarskapet. Klasslärarna gör gällande att *struktur* i klassrummet skapar riktlinjer för hur eleverna förväntas agera, vilket underlättar deras sätt att leda elevgrupper. Således planerar alla klasslärare sina lektioner och börjar samt avslutar skolvardagarna enligt sin egen syn på ledarskap. Enligt Boberg och Sterlinger Ahlring (2021) har klasslärares ledarskap en essentiell betydelse för att lyckas skapa en struktur i klassrummet. Därav behöver klassläraren kontinuerligt reflektera över sina pedagogiska val och förmedla till eleverna vad som förväntas av dem inom respektive kontext. På detta sätt kan klassläraren inte förvänta sig av eleverna att de förstår självklara budskap som förmedlas (Boberg m.fl., 2020). Ledaren i klassrummet behöver vara tydlig och upprepa sina förväntningar för eleverna. Detta i sin tur möjliggör elevernas förståelse för klasslärares undervisning och hans sätt att leda en grupp. (Boberg & Sterlinger Ahlring, 2021)

Alla åtta klasslärare betonar även betydelsen av *rutiner* för ett fungerande ledarskap. Enligt tidigare forskning, har klasslärares ledarskap och rutiner i klassrummet visat sig ha en signifikant betydelse för elevers lärande (Kasapoğlu & Karaca, 2021). Således eftersträvar klasslärarna att skapa rutiner som stämmer överens med den egna synen på lärandet. Därav krävs det tid och kontinuitet för att skapa rutiner inom undervisningen. Samtliga klasslärare understryker att rutiner skapar normer i klassrummet, vilket signalerar för eleverna hur de förväntas agera. Enligt Boberg och Sterlinger Ahlring (2021) är det centralt att klasslärare skapar rutiner i undervisningen. Detta eftersom otydliga rutiner och ett bristfälligt ledarskap riskerar att någon annan i klassrummet intar ledarrollen.

Alla åtta klasslärare eftersträvar ett *lugn* i sitt ledarskap för att kunna hantera vardagens händelser på ett ändamålsenligt sätt. De lyfter fram att de behöver möta eleverna på ett lugnt sätt och ha en förmåga att kontrollera sina egna känslor. Detta eftersom det egna lugnet smittar av sig till eleverna, vilket har en betydelsefull effekt för att bemöta elever som har förlorat självkontroll. Enligt tidigare forskning, kan klasslärare påverka sin egen attityd, sitt beteende och sin kompetens. Klasslärare kan välja hur hen agerar inom olika kontexter och hur hen bemöter konsekvenser av olika handlingar. Således är ett lugnt lärandeskap nödvändigt i krävande situationer eftersom läraren behöver utgå ifrån elevernas behov och behöver agera vuxet och professionellt. (Backes & Ellis, 2003; Steinberg, 2013)

Ledarskap i praktiken såsom trygghet, kompetensutveckling och misstag är någonting som alla åtta klasslärare betonar som en viktig del av ledarskapet. Samtliga åtta klasslärare gör gällande att deras ledarskap har en god koppling om eleverna upplever *trygghet* inom undervisningen. Därmed understryker klasslärarna att de behöver vara trygga i sitt ledarskap, ha en ett gott självförtroende och ta kontrollen att leda eftersom det skapar trygghet hos eleverna och minskar förvirring gällande vem som är ledaren i klassrummet. Boberg m.fl. (2020) konstaterar att klasslärare behöver gå in i ett klassrum med en god självsäkerhet och utstråla att hen äger klassrummet eftersom det skapar trygghet hos eleverna. Således poängterar samtliga klasslärare att det är centralt med tydliga regler och gränser och att dessa bibehålls.

Alla åtta klasslärare betonar även en ständig *kompetensutveckling* eftersom det stärker den egna synen på ledarskapet. Klasslärarna framhäver att de alltid kan utvecklas oberoende om de känner sig trygga i sitt ledarskap. Detta eftersom samhället förändras och klasslärarna konstaterar att de har en skyldighet att hänga med i vardagens förändringar för att kunna säkerställa kvalitét i undervisningen. Enligt tidigare forskning, behöver klassläraren hela tiden ha en inre drivkraft att vilja utveckla sitt kunnande. Det vill säga att utmana sina gränser med jämna mellan rum, vilket ökar den egna förståelsen för sitt ledarskap och hur det kan tillämpas ändamålsenligt inom den egna undervisningen. (Gosling m.fl., 2012)

Klasslärarna betonar också relevansen av *misstag* och att det är en naturlig del i yrket. De har alla gjort misstag under sin karriär som klasslärare och gör gällande att det är, tack vare misstagen de utvecklar sina brister eftersom de ger upphov till nya lärdomar. Även misstag som sker i klassrummet bland eleverna är nyttiga eftersom eleverna bättre kommer ihåg de utförda misstagen som de kan ta lärdomar av snarare än lyckade tillfällen. Enligt tidigare forskning, bidrar misstag till att klasslärarens ledarskap utvecklas samtidigt som hen lär känna den egna klassen. Misstag är nyttigt i lagom mängd eftersom individers lärande gynnas av de felaktiga

besluten som fattas. Således behöver klasslärare och elever vara medvetna om att misstag är en naturlig process för att uppnå ny kunskap. (Boberg m.fl., 2020)

Samtliga klasslärare betonar det *relationella ledarskapets* roll i skolkontext. Klasslärare förutsätts skapa relationer redan i ett tidigt skede med elever, kollegor och vårdnadshavare eftersom detta skapar en gemenskap och ett gott samarbete för elevernas bästa (Branson & Marra, 2019; Kasapoğlu & Karaca, 2021). Alla åtta klasslärare lyfter fram relationernas betydelse i vardagen. Enligt tidigare forskning, har relationer en central roll för att ledarskapet ska bli ändamålsenligt. Detta eftersom relationerna stödjer utvecklingen hos eleverna, den personliga tillväxten samt inkluderingen. (Branson & Marra, 2019) Klasslärarna poängterar vikten av att omedelbart skapa relationer till varje *elev*. De lyfter fram att en stark relation skapar ömsesidig förståelse i samband med olika händelser i vardagen. Starka relationer är betydelsefulla i klassrummet eftersom de synliggör intresset mellan parterna i klassrummet. Enligt tidigare forskning, skapas en känsla av trygghet och samhörighet i skolkontext utgår ifrån relationer (Sethi & Scales, 2020).

Klasslärarna understryker att relationer i *kollegiet* är betydelsefulla för att främja trivseln samt för att få ny energi och orka i vardagens händelser. Klasslärarna framhäver att de snarare tror på kollegiala lösningar utgående från gemensamma tankar än att lösa händelser själva. Således avspeglas relationsbildningen med andra i skolkontexten utgående från klasslärarens ledarskapskvalité (Branson & Marra, 2020).

Klasslärarna nämner vikten av att skapa goda relationer med elevernas *vårdnadshavare* eftersom vårdnadshavarna är en central del av elevernas skolgång. Karlberg och Samuelsson (2021) poängterar att klassläraren har ett brett nätverk som hen kan vända sig till i vardagen som ger ett betydelsefullt stöd i klasslärarens arbete. Klasslärarna nämner att alla dessa relationer har en koppling med varandra. Goda relationer i klassrummet tenderar att även skapa goda relationer till vårdnadshavarna. Medan goda relationer till vårdnadshavarna stöder eleverna.

Sammanfattningsvis känner sig både de nyutexaminerade och erfarna klasslärarna trygga i sitt ledarskap och har fungerande metoder för att leda eleverna i klassrummet. Samtliga åtta klasslärare understryker att ledarskapets organisation, ledarskap i praktiken och ett relationellt ledarskap är essentiellt för det egna ledarskapet och för att det ska bli hållbart. De nyutexaminerade klasslärarna har en god helhetsöverblick över sitt eget ledarskap men saknar inom vissa kontexter mera erfarenhet för att deras ledarskap ska bli hållbart på lång sikt. De erfarna klasslärarna har således mera kött på benen, tack vare deras erfarenhet. De vet även vad som ska betonas inom respektive kontext för att ledarskapet ska bli hållbart på lång sikt. Å ena

sidan betonar varje klasslärare att ledarskapet är en viktig del inom läraryrket eftersom det sätter grunden för elevernas lärande och hur de uppfattar beslut som görs inom undervisningen. Å andra sidan konstaterar alla klasslärare att ledarskapet behöver vara rättvist, tryggt, lugnt och utgå från tydliga strukturer i klassrummet.

Nyutexaminerade och erfarna klasslärares sätt att fånga elevernas uppmärksamhet

Samtliga åtta klasslärare betonar vikten av ***kommunikationens*** betydelse i klassrummet när avsikten är att fånga elevernas uppmärksamhet. Klasslärarna använder *rösten* på ett varierande sätt och försöker med hjälp av sin röst användning undvika ett monotont utgångsläge eftersom elevernas koncentration då tenderar att fallera. Enligt tidigare forskning, är rösten ett effektivt verktyg för klasslärare om avsikten är att fånga elevernas uppmärksamhet. Detta eftersom rösten behöver regleras enligt ljudnivån, ljudkvaliteten och pauser med jämna mellanrum, vilket påverkar elevernas uppmärksamhetsnivå. (Boberg m.fl., 2020)

Majoriteten av klasslärarna försöker stärka det verbala budskapet med hjälp av sitt *kroppsspråk*. Enligt Steinberg (2020) har kroppsspråket en central betydelse inom undervisningen eftersom det stärker klasslärarens ledarskap och förmåga att fånga elevernas uppmärksamhet. Således är det av stor betydelse att det verbala budskapet som förmedlas har en anknytning med klasslärarens kroppsspråksanvändning eftersom det ökar budskapets trovärdighet hos eleverna.

Även klasslärarnas *positionering* har en viktig betydelse när de förmedlar ny kunskap till eleverna eftersom deras placering i klassrummet bestämmer vart elevernas uppmärksamhet riktas. Enligt tidigare forskning, behöver klasslärarens positionering hållas på ett lämpligt avstånd gentemot eleverna eftersom det annars kan skapa förvirring hos dem. Således kan klasslärarens positionering skapa bättre engagemang, fokus och inlärningsresultat. Däremot är det betydelsefullt att klassläraren står rak i ryggen och längst framme när hen vill ge information till hela klassen eftersom alla elever då har bättre förutsättningar att bearbeta den tillgivna informationen. (Benes m.fl., 2016; Restuningrum, 2018)

Alla åtta klasslärare framhäver betydelsen av ett ***professionellt förhållningsätt*** när avsikten är att fånga elevernas uppmärksamhet. Klasslärarna konstaterar att det behöver finnas en gräns mellan att vara *personlig* och privat inom undervisningen men att anekdoter från det vardagliga livet oftast väcker elevernas uppmärksamhet. Klasslärarna berättar gärna om händelser från vardagen men utesluter detaljer som berör exempelvis familjemedlemmars namn och deras privatliv. I linje med tidigare forskning kan klassläraren berätta om goda och dåliga

dagar eftersom elevernas intresse väcks på ett naturligt sätt för lärandet. Däremot behöver klasslärare undvika att vara alltför privat i klassrumsmiljön eftersom det kan skapa onödig oro hos eleverna. (Boberg m.fl., 2020)

Samtliga klasslärare understryker att de försöker utgå ifrån de *egna styrkorna* eftersom det skapar en ändamålsenlig undervisningen för eleverna. På detta sätt konstaterar klasslärarna att det är enklare att fånga elevernas uppmärksamhet om de egna pedagogiska styrkorna synliggörs. Enligt Håkansson och Sundberg (2018) behövs en ledarskapsstil inom undervisningen som stämmer överens med de egna styrkorna och synen på lärandet. Således behöver klasslärare vara modiga och våga pröva olika undervisningsmetoder genom konkreta handlingssätt. I efterhand är det relevant att analysera kontexten för att få en djupare förståelse över de egna styrkorna och svagheter hos sig själv som klasslärare och synen på lärandet. (Steinberg, 2020)

Klasslärarna är överens om att deras agerande behöver utgå ifrån ett professionellt förhållningssätt. De gör gällande att det *inte* är ändamålsenligt att försöka *överrösta* eleverna om avsikten är att fånga deras uppmärksamhet eftersom det sällan fungerar och tenderar att leda till en ännu högre ljudnivå. På detta sätt har klasslärare ett ansvar att sätta sitt fokus på eleverna och utifrån kontexten bemöta eleverna på ett etiskt och hållbart sätt (Bond, 2021).

Åtta klasslärare poängterar de ***konkreta åtgärdernas*** essentiella betydelse i samband med att fånga klassens uppmärksamhet. Tidigare forskning visar att *tydlighet* i klassrummet förebygger orolighet och osäkerhet i undervisningen, därav är det av stor vikt att klassläraren intar en tydlig ledarroll som överensstämmer med den egna synen på lärandet (Karlsson, 2020). Klasslärarna konstaterar att det är bättre att vara övertydlig i undervisningssammanhang för att behålla elevernas intresse och uppmärksamhet. De berättar att tydligheten bidrar till klassrummets riktlinjer, vilket i sin tur resulterar i att eleverna känner till förväntningarna. Kimber (2008) betonar även att tydlighet skapar förutsättningar för elevernas lärande.

Klasslärarna poängterar även de *varierade arbetssättens* centrala roll i undervisningen. De konstaterar att de utgår ifrån deras egna arbetssätt som de känner sig bekväma med. Detta resulterar i en trygg och varierad undervisning som eleverna gynnas av. Klassläraren ska kunna leda klassen på ett trovärdigt sätt, därmed är varierade arbetssätt relevanta för att stärka elevernas lärande (Karlberg & Samuelsson, 2021). Österlind (2020) konstaterar att en lämplig undervisningsform är nödvändig att utgå ifrån eftersom den avspeglar elevernas motivation för lärandet.

Klasslärarna skapar *engagemang* genom att själva vara engagerade. Ofta utgår de ifrån elevernas egna intresseområden för att skapa engagemang. Tidigare forskning betonar att

klasslärarens ledarskap sätter grunden för engagemang i klassrummet. Exempelvis när klassläraren genuint lyssnar på eleverna, är tillgänglig och bryr sig om eleverna sätts grunden för en vänskaplig atmosfär som ger alla elever en chans att höras. Detta leder till engagemang hos både läraren och eleverna. (Karlberg & Samuelsson, 2021)

Sammanfattningsvis betonar både de nyutexaminerade och erfarna klasslärarna att det är viktigt att ha fungerade metoder för att kunna fånga elevernas uppmärksamhet i klassrummet. Klasslärarna konstaterar att deras kommunikation, professionella förhållningssätt och konkreta åtgärder har en nära anknytning till deras vardag och hur de konkret går till väga för att fånga elevernas uppmärksamhet. De nyutexaminerade klasslärarna har en helhetsblick över hur de behöver gå till väga för att fånga elevernas uppmärksamhet men saknar inom vissa kontexter praktisk erfarenhet av vad som fungerar bäst inom respektive situation. De erfarna klasslärarna har således skapat sig en djupare uppfattning av vad som fungerar bäst för dem inom respektive kontext för att lyckas fånga elevernas uppmärksamhet effektivt. Samtliga klasslärare försöker använda olika metoder mångsidigt inom den egna undervisningen samt kombinerar dem för att lyckas rikta elevernas uppmärksamhet till önskat innehåll. Således innehar alla åtta klasslärare en uppfattning om hur elevernas uppmärksamhet kan fångas i klassrumskontext.

7.2. Metoddiskussion

En kvalitativ forskningsmetod har tillämpats inom denna undersökning i form av semistrukturerade intervjuer. Detta eftersom syftet var att undersöka likheter och skillnader mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på sitt ledarskap samt hur de utgående från sitt ledarskap fångar elevernas uppmärksamhet. Denscombe (2018) konstaterar att den semistrukturerade intervjun tillåter flexibilitet från forskarens och informanternas sida, vilket tillåter vidareutveckling och följdfrågor inom respektive intervjufråga. Detta upplevde vi som forskare var givande när samtliga informanter intervjuades eftersom deras svar kunde styras bättre i relation till våra intervjufrågor.

Åtta informanter med varierande arbetserfarenhet har deltagit i vår studie, vilket har gett upphov till ett rikligt och omfattande datamaterial. Fyra nyutexaminerade klasslärare varav två män och två kvinnor, samt fyra erfarna klasslärare varav två män och två kvinnor som jobbar inom den grundläggande utbildningen har valts ut. Således har ett heterogent urval av informanter tillämpas. Detta är relevant eftersom ett heterogent urval avspeglar verkligheten på ett mera trovärdigt sätt och ger upphov till en variationsbredd inom datamaterialet. Därmed är

det förnuftigt att välja specifika informanter som korrelerar med studiens syfte och forskningsfrågor eftersom det underlättar själva bearbetningen av datamaterialet. (Trost, 2010)

Under intervjuprocessen kunde vi notera att de nytexaminerade klasslärarna svarade jämnare på varje intervjufråga och var bättre på att hålla sig till den ställda frågan. De erfarna klasslärarna svarade mera ojämnt på intervjufrågorna och deras svar tenderade inom vissa kontexter att gå utanför den ställda intervjufrågan. Å ena sidan har det varit en fördel att utföra undersökningen i par, eftersom tillförlitligheten ökar när fler forskare analyserar datamaterialet (Smith, 2015). Å andra sidan kan datamaterialet då ses från flera olika synvinklar som ger utrymme för diskussion, vilket minskar utrymmen för missuppfattningar.

Forskningsansatsen hermeneutik har tillämpats inom denna studie eftersom avsikten var att skapa en djupare förståelse av informanternas uttalanden. Enligt Westlund (2015) betonar hermeneutiken informanternas egna subjektiva utsagor från vardagen där forskaren ges utrymme att tolka och välja själv vad hen vill ta fasta på i relation till studiens syfte. I och med vårt omfattande datamaterial efter transkriberingsprocessen har vi tvingats analysera datamaterialet i flera omgångar. Det har varit en givande och tidskrävande process där vi lyckats identifiera olika kategorier och aspekter i relation till våra två forskningsfrågor. Vår magisteravhandling är en fortsättning på vår kandidatavhandling och därmed har datamaterialet som tillhör de nytexaminerade klasslärarna analyserats i två olika avhandlings kontexter. I vår kandidatavhandling var syftet att undersöka hur nytexaminerade klasslärare ser på sitt ledarskap och hur de utgående från sitt ledarskap fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet. Detta tillvägagångssätt anser vi har varit relevant eftersom det har givit upphov till en djupare förståelse för datamaterialet som kunnat tillämpats inom vår magisteravhandling.

7.3. Förslag till fortsatt forskning och implikationer

Syftet med vår avhandling var att undersöka hur nytexaminerade och erfarna klasslärare ser på sitt ledarskap i klassrummet samt hur de utgående från sitt ledarskap fångar elevernas uppmärksamhet. Förslag till fortsatt forskning kunde vara att jämföra svenskspråkiga och finskspråkiga klasslärare med minst 10 års erfarenhet inom yrket. Studien kunde således utgå ifrån hur klasslärarna ser på sitt ledarskap och hur de går till väga för att fånga elevernas uppmärksamhet i klassrummet. Metodvalet kunde vara att observera lärarna under en bestämd period och jämföra dessa två grupper, svenskspråkiga klasslärare och finskspråkiga klasslärare, och deras syn på ledarskap i klassrummet.

Vår magisteravhandling kan vara till nytta för övriga lärare men speciellt för nyutexaminerade klasslärare. Informationen från undersökningen kunde spridas exempelvis genom insändare på portaler med pedagogiskt innehåll. Resultatet ger lärare möjlighet att få en djupare förståelse för sitt eget ledarskap samt hur elevernas uppmärksamhet konkret kan fångas i klassrummet. De likheter och skillnaden mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap och hur de går till väga i klassrummet för att fånga elevernas uppmärksamhet är även intressant att lyfta fram.

Litteratur

- Alvesson, M., & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Studentlitteratur.
- Andersson, S. (2014). *Om positivism och hermeneutik: En introduktion i vetenskapsteori*. Studentlitteratur.
- Atkins, L. & Wallace, S. (2012). *Qualitative Research in Education*. Sage.
- Augustinsson, S. (2012). Pedagogiskt ledarskap. I L. Lundström & T. Småberg (Red.), *Skolledares utmaning: att leda en pedagogisk verksamhet framgångsrikt* (s. 38–42). Tankesmedjan.
- Axelsson, A. & Blohm, A. (2014). *Pedagogiskt ledarskap*. Sanoma.
- Backes, C. E. & Ellis, I. C. (2003). The Secret of Classroom Management. *Techniques - Association for Career and Technical Education*, 78(5), 22.
- Benes, S., Finn, K. E., Sullivan, E. C. & Yan, Z. (2016). Teachers' Perceptions of Using Movement in the Classroom. *The Physical educator*, 73(1), 110.
<https://doi.org/10.18666/TPE-2016-V73-I1-5316>
- Benzel, E. (2021). Leadership. *World neurosurgery*, 152, xvii.
<https://doi.org/10.1016/j.wneu.2021.06.001>
- Berg, G., Sundh, F., & Wede, C. (2020). Lärare som ledare. I G. Berg, F. Sundh & C. Wede (Reds.), *Lärare som ledare: I och utanför klassrummet* (s. 24–25). Studentlitteratur.
- Billmayer, J (2020). Lärarens ledarskap i svensk film och tv. I G. Berg, F. Sundh & C. Wede (Reds.), *Lärare som ledare: I och utanför klassrummet* (s. 81–96). Studentlitteratur.
- Boberg, K., Sterlinger Ahlring, A. & Ahlring, A. S. (2020). *Att äga klassrummet: 10 perspektiv på ledarskap för lärare*. Gothia fortbildning.
- Boberg, K. & Sterlinger Ahlring, A. (2021). *Att äga läraryrket: En guide till ditt liv som lärare*. Gothia Kompetens.
- Boeije, H. (2010). *Analysis in Qualitative Research*. Sage
- Bond, N. (2021). Teacher Leadership in an Elementary School: A Case Study of Instructional Support Specialists. *Education (Chula Vista)*, 141(4), 201–213.

- Bostedt, G & Eriksson, L. (2020). Elevinflytande och lärares ledarskap i skolan – en fråga om didaktik och makt. I G. Berg, F. Sundh & C. Wede (Reds.), *Lärare som ledare: I och utanför klassrummet* (s. 327–348). Studentlitteratur.
- Branson, C. M., & Marra, M. (2019). Leadership as a Relational Phenomenon: What This means in Practice. *Research in Educational Administration & Leadership*, 4(1), 81-108. <https://doi.org/10.30828/real/2019.1.4>.
- Brinkkjær, U., & Høyen, M. (2020). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. Studentlitteratur.
- Chen, J. (2022). Understanding teacher leaders' behaviours: Development and validation of the Teacher Leadership Inventory. *Educational management, administration & leadership*, 50(4), 630-648. <https://doi.org/10.1177/1741143220945704>
- Crevani, L. (2015) Relational leadership. I Carroll, Ford, Taylor (Reds.), *Leadership: Contemporary critical perspectives*. (s. 1–35). Sage.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur.
- Doyle, N. B., Downer, J. T., Brown, J. L., & Lowenstein, A. E. (2022). Understanding High Quality Teacher-Student Interactions in High Needs Elementary Schools: An Exploration of Teacher, Student, and Relational Contributors. *School mental health*, 14(4), 997-1010. <https://doi.org/10.1007/s12310-022-09519-0>
- Gosling, J., Sutherland, I. & Jones, S. (2012). *Key Concepts in Leadership*. Sage.
- Granström, K. (2020). Lärare som ledare - en del av lärskapet. I G. Berg, F. Sundh & C. Wede (Reds.), *Lärare som ledare: I och utanför klassrummet* (s. 34–52). Studentlitteratur.
- Gregory, A., Clawson, K., Davis, A., & Gerewitz, J. (2016). The Promise of Restorative Practices to Transform Teacher-Student Relationships and Achieve Equity in School Discipline. *Journal of educational and psychological consultation*, 26(4), 325-353. <https://doi.org/10.1080/10474412.2014.929950>
- Gärdenfors, P. (2010). *Lusten att förstå. Om lärande på människans villkor*. Natur & Kultur.

- Hallinger, P., & Suriyankietkaew, S. (2018). Science Mapping of the Knowledge Base on Sustainable Leadership, 1990–2018. *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 10(12), 4846. <https://doi.org/10.3390/su10124846>
- Hamm, R. (2019). What Makes a Successful Leader? *The Agricultural Education Magazine*, 92(2), 8–9.
- Huang, J., Siu, C. T., & Cheung, H. (2022). Longitudinal relations among teacher-student closeness, cognitive flexibility, intrinsic reading motivation, and reading achievement. *Early childhood research quarterly*, 61, 179-189. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2022.07.009>
- Håkansson, J. & Sundberg, D. (2018). *Utmärkt ledarskap i skolan: Forskning om att leda för elevers måilupplevelse*. Natur & Kultur.
- Karlberg, M., & Samuelsson, M. (2021). *Ledarskap, sociala relationer och konflikthantering för lärare*. Natur & Kultur.
- Karlsson, P. (2020). *Tydlighet, ledarskap & uppmuntran: Positivt beteendestöd i klassrummet: en arbetsbok för lärare och andra vuxna i skolan*. Natur & Kultur.
- Kasapoğlu, H. & Karaca, B. (2021). Teachers' Views on Teacher Leadership: A Qualitative Analysis. *International journal of progressive education*, 17(6), 66–82. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2021.382.5>
- Kaufmann, G. & Kaufmann, A. (2016). *Psykologi i organisation och ledning*. Studentlitteratur.
- Keltikangas-Järvinen, L. (2016). Temperamentin arvioinnista osaamisen tunnistamiseen. I A. Ahtola (Red.), *Psyykinen hyvinvointi ja oppiminen* (s. 54–77). PS-kustannus.
- Kimber, B. (2008). *Lyckas som lärare: Förhållningssätt och ledarskap i klassrummet*. Gleerup.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Nagle, C. E. (2022). Perceptions of a developing teacher leader through the lens of freire. *Curriculum and teaching dialogue*, 24(1/2), 83–311.

- Nguyen, D., Harris, A., & Ng, D. (2020). A review of the empirical research on teacher leadership (2003–2017): Evidence, patterns and implications. *Journal of educational administration*, 58(1), 60-80. <https://doi.org/10.1108/JEA-02-2018-0023>
- Nilsson, J. (2019, november 24). *Att hantera elever som utmanar, stökar och beter sig otrevligt*. Skolvärlden. <https://skolvärlden.se/artiklar/att-hantera-elever-som-utmanar-stokar-och-beter-sig-otrevligt>
- Nilsson, J. & Karlberg, M. (2020). *Handbok i klassrumsledarskap*. Liber.
- Nilsson, B. & Waldemarson, A. (2021). *Kommunikation: Samspel mellan människor*. Studentlitteratur.
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2021). *Forskningsprocessen: Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Liber.
- Petersen, A. (2012). Matematik behöver också en berättelse - ett pedagogiskt ledarskap med fokus på elevens motivation. *Acta didactica Norge*, 6(1). <https://doi.org/10.5617/adno.1080>
- Rautalinko, E. (2019). *Samtalsfärdigheter: Stöd, vägledning och ledarskap*. Liber.
- Restuningrum, N. (2018). Teachers' strategy of positioning in teaching young learners. *International Journal of Educational Best Practices (Online)*, 2(1), 1–13. <https://doi.org/10.31258/ijebp.v2n1.p1-13>
- Samuelsson, M. (2017). *Lärandets ordning och reda: Ledarskap i klassrummet*. Natur & Kultur.
- Sethi, J., & Scales, P. C. (2020). Developmental relationships and school success: How teachers, parents, and friends affect educational outcomes and what actions students say matter most. *Contemporary educational psychology*, 63, 101904. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2020.101904>
- Smith, J. A. (2015). *Qualitative psychology: A practical guide to research methods*. Sage Publications Ltd.
- Steinberg, J. M. (2013). *Ledarskap i klassrummet: Handbok för arbetsro och effektivt lärande*. Gothia.
- Steinberg, J. M. (2020). *Lärarens kroppsspråk: Ledarskap i klassrummet*. Gothia.

- Stensmo, C. (2020). Ledarstilar och psykologisk teorier. I G. Berg, F. Sundh & C. Wede (Reds.), *Lärare som ledare: I och utanför klassrummet* (s. 55–76). Studentlitteratur.
- Sundh, F. (2020). Att synliggöra lärande i helklass. I G. Berg, F. Sundh & C. Wede (Reds.), *Lärare som ledare: I och utanför klassrummet* (s. 160–173). Studentlitteratur.
- Svedberg, L. (2016). *Gruppsykologi: Om grupper, organisationer och ledarskap*. Studentlitteratur.
- Svedberg, L. (2019). *Pedagogiskt ledarskap och pedagogisk ledning: Teori och praktik*. Studentlitteratur.
- Söderfjell, S. (2008). *Ledarskapets fem utmaningar*. Books on Demand.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur.
- Uljens, M. (2021). Pedagogiskt ledarskap av pedagogisk verksamhet. I M. Uljens & A-S Smeds-Nylund (Reds.), *Pedagogiskt ledarskap och skolutveckling* (s. 39–95). Studentlitteratur.
- Yeo, A., Ledesma, I., Nathan, M. J., Alibali, M. W. & Church, R. B. (2017). Teachers' gestures and students' learning: Sometimes "hands off" is better. *Cognitive research: principles and implications*, 2(1), 1–11. <https://doi.org/10.1186/s41235-017-0077-0>
- Yin, R. K. & Retzlaff, J. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. Studentlitteratur.
- Wenner, J. A., & Campbell, T. (2017). The Theoretical and Empirical Basis of Teacher Leadership: A Review of the Literature. *Review of educational research*, 87(1), 134–171. <https://doi.org/10.3102/0034654316653478>
- Westlund, I. (2015). Hermeneutik. I A. Fejes & R. Thornberg (Reds.), *Handbok i kvalitativ analys* (s. 71–88). Liber.
- Woolfolk, A & Karlberg, M. (2015). *Ledarskap: grundlärare*. Pearson.
- Woo, H., LeTendre, G., Byun, S., & Schussler, D. (2022). Teacher Leadership -- Collective Actions, Decision-Making and Well-Being. *International journal of teacher leadership*, 11(1), 29.
- Ödman, P. (2007). *Tolkning, förståelse, vetande: Hermeneutik i teori och praktik* (2. uppl.). Norstedts akademiska förlag.

Österlind, E. (2020). Individuellt skolarbete och lärares ledarskap. I G. Berg, F. Sundh & C. Wede (Reds.), *Lärare som ledare: I och utanför klassrummet* (s. 139–155). Studentlitteratur.

Bilagor

Bilaga 1

Informationsbrev till rektor

Bästa rektor

Vasa 10.11.2022

Vi heter Charlotta Stjernberg och Sebastian Pelkkikangas och studerar till klasslärare vid Åbo Akademi i Vasa. Vi skriver läsåret 2022–2023 vår magisteravhandling och har valt att skriva om ledarskap i klassrummet. Vår handledare för arbetet är lektor, PeD Gunilla Eklund. I vår magisteravhandling är vi intresserade att undersöka likheter och skillnader mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap i klassrummet och hur de utgående från sitt ledarskap fångar elevernas uppmärksamhet i klassrummet.

För undersökningen ska vi intervjua fyra nyutexaminerade klasslärare med högst fem års arbetserfarenhet och fyra erfarna klasslärare med minst 10 års arbetserfarenhet av att arbeta i årskurs 1–6. Det är helt frivilligt för lärarna att ställa upp på intervju och delta i undersökningen. All information från undersökningen kommer behandlas konfidentiellt, till exempel kommer namn, skolor eller andra personuppgifter inte att framkomma i avhandlingen.

Vi har varit i kontakt med klasslärare NN och hen har gett sitt medgivande för att delta i intervjun. Ifall du som rektor motsätter dig att vi intervjuar klassläraren eller har frågor om vår undersökning, får du gärna kontakta oss före 24.11.2022. I annat fall är vi glada och tacksamma över att få intervjua NN för vår magisteravhandling.

Med vänlig hälsning,

Charlotta Stjernberg och Sebastian Pelkkikangas

Klasslärarstuderande vid Åbo Akademi i Vasa

Bilaga 2

Inbjudan

Härmed bjuder vi in dig att delta i en intervju om ledarskap i klassrummet. Syftet med denna avhandling är att undersöka likheter och skillnader mellan nyutexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap i klassrummet och hur de utgående från sitt ledarskap fångar elevernas uppmärksamhet. Era erfarenheter och åsikter är värdefulla för oss. Vi har valt att skriva om ledarskap eftersom vi vill utvecklas till goda ledare samt stärka vår yrkesprofession inför vårt kommande arbete. Intresset för ledarskap väcktes i huvudsak under praktikerna inom lärarutbildningen eftersom vi vill utveckla vår förmåga att fånga klassens uppmärksamhet på ett professionellt sätt.

Intervjun kommer att handla om följande två teman:

1. Hur ser du på ditt ledarskap i klassrummet?
2. Hur går du till väga för att fånga klassens uppmärksamhet?

Den här intervjun är frivillig. Du är anonym och har rätt att avbryta intervjun när du vill. Vi kommer att röstinspela intervjun men enbart använda materialet för det här ändamålet (vår magisteravhandling) och radera röstinspelningen efter att arbetet är slutfört. Intervjun hålls konkret på plats eller via digitala kommunikationsmedel. Intervjun kommer att pågå ungefär 30 minuter. Genom att delta i undersökningen får du möjlighet att bidra med ökad kunskap till klasslärares vardag. Samtidigt får du en egen insyn på ditt eget ledarskap i klassrummet.

Vi ser fram emot ditt deltagande!

Med vänlig hälsning,

Charlotta Stjernberg och Sebastian Pelkkikangas

Klasslärarstuderande vid Åbo Akademi i Vasa

Bilaga 3

Intyg om samtycke

En kvalitativ studie kring nytexaminerade och erfarna klasslärares syn på ledarskap

Genom att skriva under detta dokument, ger du ditt samtycke till oss (Charlotta Stjernberg och Sebastian Pelkkikangas) att använda informationen som samlats in under intervjun. Jag är medveten om att: 1. Den delade informationen endast kommer att användas i magisteravhandlingen. 2. Intervjun kommer att spelas in och transkriberas. När magisteravhandlingen är slutförd kommer materialet att raderas. 3. All insamlad information kommer att behandlas konfidentiellt (till exempel kommer namn, skolor eller andra personuppgifter inte att framkomma i avhandlingen och utifrån dessa krav kommer den intervjuades anonymitet bevaras).

Datum och plats:

Deltagarens namn:

Deltagarens underskrift:

Intervjuarens namn:

Intervjuades underskrift:

Bilaga 4

Intervjufrågor

Forskningsfråga 1:

- Hur ser du på ditt ledarskap i klassrummet?
 - Hurudan struktur eftersträvar du i klassrummet?
 - Vilken betydelse har det för dig? Motivera.
 - Vad betyder ordning och reda för dig?
 - Hur eftersträvar du ordning och reda i klassrummet?
 - Vilken ledarskapsstil eftersträvar du som klasslärare i ditt ledarskap? Motivera. (några exempel: tydliga och konsekventa ledarskapet, relationella ledarskapet, det professionella ledarskapet, lustskapande ledarskapet, vägledande ledarskapet)
 - Varför lämpar sig just denna ledarskapsstil dig och din undervisning?
 - Anser du att misstag utvecklar ditt ledarskap inom undervisningen? Motivera.
 - Hur reagerar du om eleverna gör misstag. Vidareutveckla hur det syns inom din undervisning?
 - Vad anser du att ett gott ledarskap innehar?
 - Vidareutveckla hur du tror dessa faktorer påverkar klassrumsmiljön.
 - Är det ännu något som du vill säga om ditt ledarskap i klassrummet?

Erfarna klasslärare med minst tio års arbetserfarenhet

- När du tänker på din långa arbetserfarenhet, hur har ditt ledarskap förändrats?

Forskningsfråga 2:

(tänka på hur ni fångar klassens uppmärksamhet inom alla frågor)

- Hur går du till väga för att fånga klassens uppmärksamhet?
 - Hur använder du din personlighet i klassrummet för att fånga klassens uppmärksamhet?
 - Var drar du gränsen för att vara privat i stället för personlig?
 - Hur använder du rösten för att fånga klassens uppmärksamhet?
 - Hurudana reaktioner kan du väcka hos eleverna genom att variera din röst användning?
 - Hur använder du kroppsspråket för att fånga klassens uppmärksamhet?
 - Hur tror du kroppsspråket påverkar din undervisning?
 - Hur använder du din positionering i klassrummet för att fånga klassens uppmärksamhet?
 - Vilka positiva följder tror du positioneringen medför?
 - Vad betyder tydlighet för dig för att lyckas fånga elevernas uppmärksamhet?
 - På vilket sätt är du tydlig inom din undervisning?
 - Är det ännu något som du vill säga om hur du fångar klassens uppmärksamhet?

Erfarna klasslärare med minst tio års arbetserfarenhet

- När du tänker på din långa arbetserfarenhet, hur har ditt sätt att fånga elevernas uppmärksamhet i klassrummet förändrats?

- Har du ännu något du vill fråga eller tillägga?